

בלבוי ארבע כוסות של פסח

בלבוי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

2..... פתיחה

5..... כוס הראשון

15..... כוס שני

21..... כוס שלישי

31..... כוס רביעי

פתיחה

ארבע כוסות תיקנו חכמים, מצוה דרבנן, תקנת חז"ל בליל פסח, אחד אנשים ואחד נשים, וללשון אחד גם קטנים, מצות שתיית ד' כוסות,

הגר"א בתחילת הגדה של פסח מרחיב שבכללות כל הארבעה שמצאנו בתורה הם מקבילים אחד לשני, השורש של הכל, זהו **ארבע אותיות שם הוי"ה**, והמתפשט מזה, כל שאר המצות שיש בהם דין של ד', ד' מינים, ארבע פרשיות שבתפילין, ועוד ועוד, כולם מתפשטים משורש שם הוי"ה שהוא ארבע אותיות, ובפרטות, זה הסוגיא של ליל פסח, שארבע כוסות שתיקנו חכמים כמו שאומרים חז"ל כידוע, הם כנגד ארבע לשונות של גאולה, והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי, או כנגד הארבע כוסות שהקב"ה עתיד להשקות את הרשעים כוס תרעלה, ועוד לשונות בדברי חז"ל.

חלקי המצווה שביסוד ד' כוסות

היסוד של מצות ארבע כוסות מורכב מכמה דברים, הוא מורכב מדין של יין, מדין של כוס, ומדין של מנין, לשתות מנין של ארבע, מה ששותים, שותים יין, מתוך מה שותים אותו, שותים אותו בכוס, וזה לא רק היכ"ת בעלמא איך תהיה האחיזה ביין, ע"י כוס, שהרי יש מחלוקת בראשונים, הרי"ף והרמב"ן ועוד כמבואר בשו"ע בהלכות פסח סי' תע"ב, אם יש לאדם כוס גדולה מרביעית כמה הוא צריך לשתות, אם הדין היה שיעור שתיה בעלמא, אז השיעור היה צריך להיות רביעית לכתחילה, או רוב רביעית - מלוא לוגמיו, אבל לחלק משיטות הראשונים שיטת הרמב"ן שצריך לשתות רוב כוס אפילו אם היא יותר מרביעית, מחמת שיש דין של "כוס", וא"כ ארבע כוסות שתיקנו חכמים, זה לא רק דין של יין, אלא זה דין של "כוס", ודוגמא בעלמא, לאידך גיסא מצות שמחה בחג, שאין שמחה אלא ביין, זה דין ביין ולא בכוס, ובארבע כוסות מלבד מה שנאמר יסוד של **כוסות, נאמר דייקא **ארבע כוסות**, זו הסוגיא השלישית של ארבע כוסות א"כ יש את היין, יש את הכוס, ויש את **הארבע כוסות**, וה"ארבע" הללו, כמו שנתבאר בראשית, שורשם בארבע אותיות שם הוי"ה, וכל המתפשט מכך.**

ד' ההגדרות באופן צידופי הכוסות

אלו הם ארבע כוסות שתיקנו חכמים, וברור הדבר, שאם יש לנו ארבע כוסות, זה לא עוד כוס, ועוד כוס ועוד כוס ועוד כוס, שווים אהדדי - אלא כל כוס וכוס יש לו סוגיא לעצמה. ובהגדרה שורשית יותר, בארבע כוסות יש ארבעה הגדרות שרשיות מהם ארבע כוסות:

יש הגדרה ראשונה שבארבע כוסות כל כוס וכוס עומדת ככוס לעצמה. והדברים מפורשים בגמרא בערבי פסחים, שהגמרא בסוגיא של זוגות - שיש בזה סכנה, שואלת היכא תיקנו רבנן לשתות בליל פסח כוסות שהם זוגות, אומרת הגמרא שלושה תירוצים, תירוץ אחד, מחמת שזה

כוס של ברכה אין חשש של מזיקים, תירוץ שני, אומרת הגמ', "ליל שימורים", לילה המשומר ובא מן המזיקים, תירוץ שלישי, אומרת הגמ', **ארבע כוסות תיקנו חכמים דרך חירות, כל חד וחד מצוה באנפי נפשה**, והרי שמבואר בדברי הגמ' שכל כוס וכוס - לאותו מ"ד בוודאי - הגדרת הדבר דרך חירות תיקנו חכמים, כל כוס מצוה בפני עצמה, וההגדרה שזה "דרך חירות", כלומר, כל כוס יש לה חירות משאר הכוסות, וא"כ, ההגדרה הראשונה של ארבע כוסות, זה ארבע כוסות שכל כוס וכוס עומדת ככוס בעצמו, "דרך חירות תיקנו חכמים".

ההגדרה השניה של ארבע כוסות היא כוסות של זוגות **שנים ושנים**, וזה עצמו נחלק לכמה חלקים. ובהגדרה הכוללת שבדבר, יש שתי כוסות ראשונים, ויש שתי כוסות אחרונים, שתי כוסות קודם הסעודה ושתי כוסות אחר הסעודה ובאמצע הסעודה, נמצאת **המצה**, מלשון **אמצע**, שתי כוסות לפניו ושתי כוסות אחריה - ולהגדרה שהוזכר מיסוד דברי חז"ל, בשם הגר"א שארבע כוסות כנגד ארבע אותיות שם **הוי"ה**, שתי כוסות ראשונות כנגד **יו"ד** ו**ה"א** שבשם שהוא שם לעצמו, שם **י-ה**, כלשון הפסוק "כי יד על כס י-ה", ושתי כוסות אחרונות כנגד **ו"ו** ו**ה"א** האותיות האחרונות שבשם הוי"ה.

ב' השיטות שבסדר הכוסות- מלעילא לתתא ומתתא לעילא

במאמר המוסגר, יש שתי שיטות יסודיים בדברי חז"ל איך סדר הכוסות, עיקר השמועה בדברי חז"ל ורבותינו, שהכוסות מגיעים **מלעילא לתתא**, אבל יש שמועה בדברי חז"ל שהכוסות מסודרים מתתא לעילא, השל"ה במסכת פסחים מאריך להסביר את הארבע כוסות בכמה אנפין, בחלק מהפנים הוא מסביר אותם מלעילא לתתא כוס ראשונה כנגד יו"ד של שם הוי"ה, כוס שניה כנגד ה"א, כוס שלישית כנגד ו"ו, כוס רביעית כנגד ה"א אחרונה, מאידך הוא מסביר מהלכים שזה מתתא לעילא, כוס ראשונה כנגד נשמה בגוף, כוס שניה כנגד יציאת הנשמה, כוס שלישית כנגד ימות משיח, כוס רביעית כנגד עולם הבא, יש לו עוד כמה מהלכים שם, כנגד האמהות ועוד, אבל התפיסה - לפי הסדר של ארבע כוסות, או מלעילא לתתא או מתתא לעילא, ועיקר השמועה היא מלעילא לתתא, כמו שהוזכר, וא"כ לעניינינו, הכוסות הם שתי זוגות, הכוסות ראשונות זוג אחד, כוסות שניות זוג שני, בדקות יותר ישנו מהלך שהכוס ראשון מצטרף לשני, הראשון לשלישי, הראשון לרביעי וכן ע"ז הדרך בסדר כל הכוסות.

מהלך שלישי של כוסות, שלוש ואחד, זהו מהלך נוסף של הכוסות, המהלך השרשי הזה שמתבאר בכוסות, הוא נקודה יסודית מאד בכל ליל התקדש החג, - בליל התקדש החג יש שתי מערכות, יש בו מערכת של **שלוש ומערכת של ארבע**, ניתן כמה דוגמאות שברורים מצד עצמם, מערכת של שלוש שמתגלה בליל התקדש החג, "כל שלא אמר אמר שלושה דברים האלו בפסח לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח, מצה ומרור, הרי שיש כאן שלושה, פסח, מצה, ומרור המצה

עצמה, העיקר להלכה דלא כהגר"א, כהפוסקים שיש ג' מצות, וא"כ בתוך המצה עצמה יש בחינה של שלוש.

הלל שכורכן ואוכלן בבת אחת, אז יש כאן מצה לעילא ומצה לתתא ומרור שאנחנו נוהגים להניח בינתיים. ובזמן שביהמ"ק היה קיים הוא אכל את שלשתן, - גדר הגילוי של פסח, הוא מגלה בחינה של שלוש, מערכות ממערכות של שלוש, וג"כ מגדר הגילוי שמתגלה בליל התקדש החג הוא באופן של שלוש, יש עוד כמה וכמה פנים לשלוש שמתגלה בליל פסח, אבל מערכת אחת שיש בליל פסח, הוא גילוי של מערכת של שלוש, "שלושה דברים הללו", ובפנים הללו הג' כוסות, בהדגשה, הג' כוסות עצמם יש בהם את המערכת הזו - שזה כוס אחת, ושלוש כוסות, והיינו שמצה והכוסות מקבילים אחד לשני והכוס הנוספת היא עוד כוס, ג' מצות כידוע בדברי רבותינו, הם כנגד אברהם יצחק ויעקב, ומצד כך במקביל מפורש בחז"ל שג' כוסות הם ג"כ כנגד אברהם יצחק ויעקב, וכוס הרביעי הוא כנגד דוד המלך, שהוא הרביעי הנוסף על הג' כוסות, וא"כ זה מערכת של שלוש כוסות, ועוד כוס נוספת שהיא מדרגה רביעית.

הנקודה הרביעית שבכוסות, היא שיש כאן ארבע כוסות, דייקא מנין של ארבע, נחזור א"כ, ונאמר: ארבע כוסות מגלים ארבעה מערכות: מערכת הראשונה היא כל כוס וכוס לעצמו, מערכת שניה של הכוסות שנים שהם שנים, כמו בכל התורה כולה, "יציאות השבת שתים שהן ארבע", "מראות נגעים שנים שהן ארבעה, וכן ע"ז הדרך, גם הכוסות הם שנים ועוד שנים, שנים שהם ארבע. מערכת שלישית בכוסות, הכוסות בנויים במהלך של שלוש ואחד, כמו המצות, כמו שלושה דברים שנאמר בליל התקדש החג, פסח מצה ומרור. - מערכת נוספת שמתגלה בארבע כוסות הוא, שכל הארבע כוסות הם בעצם דבר אחד, דוגמא לדבר, מה שהגמ' דנה, "שתאן בבת אחת", יצא, או לא יצא, "ידי יין", "ידי שמחה", "ידי חירות", "שתאן בבת אחת", זה הכח של גילוי שכל הכוסות יחד שמצטרפים כאחד, זה מערכת ראשונה כללית ממש של הארבע כוסות.

כשהעמדנו, בסיעתא דשמיא, את מדרגת הכללות של הארבע כוסות, עכשיו נתחיל בעז"ה, בכל כוס וכוס להתחיל להתבונן ולהבין מה נמצא בה, בעזר השם, מן הכוס ראשונה עד הכוס האחרונה. קודם לכן נקודה יסודית מאד, יש שיטות בדברי ראשונים, תלוי בגירסאות - בסוגיות בערבי פסחים, וכך נהגינו לדינא מספק, זוהי הכוס החמישית, בסדר המשנה כתוב "מזגו לו", כוס ראשון, כוס שני, כוס שליש, כוס רביעי גומר עליו את הלל, לרוב גירסאות הראשונים כוס רביעי אומר עליו את ההלל הגדול, מעיקר ההלכה נקטינן שאין דין של כוס חמישי, אבל יש עוד מהלך נוסף שהוא הכוס החמישי, זו סוגיא נוספת.

כוס הראשון

"מזגו לו כוס ראשון", אומרים את הקידוש על הכוס ראשון, הכוס הראשון, מצד אחד הוא הבחנה של כוס לעצמו, כל כוס וכוס הוא כוס לעצמו.

מצד שני הוא הבחנה של זוגות, ובזה יש לו הבחנה שהוא מצטרף לשני, אלו הם שתי הכוסות שלפני הסעודה. ויש לו הבחנה נוספת שהוא מצטרף לכוס השלישי, במה? הרי, הכוס הראשון והכוס השלישי הם קיימים בכל סעודה, כוס ראשון הוא קידוש, כוס שלישי הוא כוס של ברכת המזון, מחלוקת ראשונים הרי, אם ברמה"ז מחייב מעיקר הדין כוס או לא, ואם הוא מחייב רק בשלושה, או מחייב גם ביחיד, לעיקר ההלכה נקטינן שזה לא חיוב, אבל בודאי שיש כוס של ברכת המזון, א"כ הכוס הראשון והכוס השלישי, הם לא שייכים דוקא למצות ליל התקדש החג, כוס ראשון הוא קידוש - כוס שלישי הוא ברכת המזון, והרי היה הו"א בגמרא שמכאן ילפינן שברכת המזון מחייבת כוס, הרי שכוס ראשון ושלישי הם אינם שייכים דוקא למצות ליל התקדש החג, אלא כמו שאומרת הגמ', שתיקנו חכמים את כל הד' כוסות על מצות.

ויש אופן נוסף שכוס ראשון מצטרף לכוס הרביעי, זהו ההבחנה של הראשית של הדבר והאחרית של הדבר, ובהגדרה יסודית מאד בכוסות, יש לנו דין אכילה בליל התקדש החג, ויש לנו דין של שתיה בליל התקדש החג, עם מה אנחנו מתחילים? עם שתיה, עם מה אנחנו מסיימים, עם שתיה, באמצע יש אכילה, נמצא שהראשית היא שתיה, והאחרית היא שתיה, בזה נעוץ הראשון והאחרון, "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן" כוס ראשון וכוס אחרון מצטרפים יחד אהדדי.

וא"כ יש כאן ג' צירופים. כוס ראשון ושני הם שתי כוסות ראשונות, שם י-ה, שהם שתי הכוסות שקודם הסעודה. כוס ראשון ושלישי, הוא הצירוף במה שהם קיימים בכל הסעודות, שגם בשאר יום טוב יש "קדש" ויש ברכת המזון. וכוס ראשון ורביעי, ראשיתו הוא שתיה, אחריתו הוא שתיה, ואמצעיתו אכילה, זה גדר צורת ליל התקדש החג.

האופן הנוסף שיש בכוס ראשון, מערכת של שלוש ומערכת של אחד, בהבנה בהירה, כוס ראשון אנחנו מקיימים בו ברוב השנים - מצוה אחת, כמו כל השנה כולה, "קדש", ומצוה שניה, מדין כוס של ארבע כוסות, אבל בשנה שיום טוב יוצא במוצאי שבת, (לא השנה) - יש לנו יקנה"ז, הכוס הראשון הופכת להיות ג"כ כוס של הבדלה, נמצא שבכוס הראשון יכול להיות שלושה דינים בב"א, מה מקיימים באותו כוס? מקיימים בו קידוש, מקיימים בו הבדלה, ומקיימים בו כוס ראשון מארבע כוסות. א"כ בכוס הראשון עצמו יש מציאות של שלוש כוסות.

גילוי מדרגת החכמה שבכוס ראשון שכולל הנל

יתר על כן, כוס הראשון, הוא חובק בתוכו את כל הארבע כוסות, זה ארבעת המדרגות שהזכרנו, ועכשיו בהבנה בהירה, עיקר העצמות של הכוס הראשון, הוא חובק בתוכו את כל הכוסות כולם, זה המדרגה של הכוס הראשון.

המדרגה הזאת נמצאת בלשון חז"ל, כידוע מאד, חכמה - "כולם בחכמה עשית", כלומר, שבכוס הראשון שהוא בבחינת חכמה, הכוס הזה הוא "כולם", הוא כולל בתוכו את כולם, "כולם בחכמה עשית", ולפיכך, "איזהו חכם הרואה את הנולד", "נולד" נו"ן, ו"ו, למ"ד, עולה בידינו גימטריא, כוס (86) נשאר בידינו דל"ת, זה נקרא "נולד", "כוס ד". "חכם הרואה את הנולד", הוא רואה את כל החכמה כולה כבר בראשיתה, "כנגד ארבעה בנים דיברה תורה, אחד חכם", "מה העדות והחוקים והמשפטים", וכו', "אף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן", מה אומרים לחכם בתחילת הסעודה? על האפיקומן שבסוף, "אפיקו-מן", כלומר החכם בבחינת "איזהו חכם הרואה את הנולד", זה כח של כוס ראשון, שכבר בתחילת הכוס הוא רואה את סופו, כל מהלך הסדר כולו, "אף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן", זה מה שמלמדין אותו, את מדרגת הסוף.

ויתר על כן, ידוע עד מאד, שתכלית יציאת מצרים, כמו שמפורש בקרא, "תעבדון את האלוקים על ההר הזה", מתן תורה, גילוי חכמתו יתברך שמו, ליל התקדש החג הוא מקביל ממש ליום מתן תורה - שישנה הארה של "לילה כיום יאיר", והיא מסתלקת, "שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום", ולאחר מכן חוזר ומאיר עוד פעם ההארה הזו בתוקפה, והרי שבביל התקדש החג הוא מעין מתן תורה, גילוי החכמה,

זה נקרא כוס ראשון - כוס ראשון הוא במדרגה של חכמה שמאיר בו שלימות מדרגת ההארה של כל מה שיש, לא רק "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן", באופן של ליל פסח עצמו, עד סיפא של הליל הפסח, אלא "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" זה מתראה לכל סדר הדבר עד מדרגת מתן תורה, ורמוז באפיקומן - אפיקו - מן, כפשוטו המן זה לחם, אבל בדקות זה קאי על המן עצמו, הרי בליל התקדש החג הם אכלו מן, שלושים יום מיציאת מצרים הם התחילו לאכול מן, מאז שתמו המצות מכליהם התחיל לרדת מן ככל סדר הדבר, ע"ז אומרים חז"ל כידוע, "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", אז מה זה אפיקומן - "אפיקו מן", מהיכן הוא יוצא? כאשר החכם רואה שאוכלים, הוא שואל את שאלותיו, אז התשובה שעונים לו הוא השורש של המקור של מהיכן יוצא המן, זה נקרא אפיקו-מן, ממקור שורשו, "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", כמו שאומר הרמב"ן כידוע, שהמן אינו אלא זיו מן ההארה העליונה, שהתורה כשהיא משתלשלת והיא יורדת למטה היא בהתראות של מן - זה האפיקומן שמתגלה בכוס הראשון,

הכוס הראשון מגלה את מדרגת הדבר שיש גילוי של הארה של חכמה עד סיפא של מדרגת הימים הללו, "תספרו חמישים יום", בסיפא של מתן תורה, וא"כ, ההארה שמתגלה בכוס הראשון

היא תוקף וגילוי של הארה של חכמה שמאירה את כללות כל מציאות הליל התקדש החג, ההארה הזו - הארה של עצמות, הגילוי ראשון,

כוס מלשון 'מכוסה' - מדרגת 'במכוסה ממך' שבכוס ראשון

ומה מהותה? בלשון **כוס יש כמה וכמה** ביאורים, מה פירוש המילה כוס בלשון קודש, - בהגדרתה המדוייקת, ובהרחבתה, **הגדרה ראשונה** [ולאט לאט יתבארו עוד, כסדר] כוס נקרא **כוס מלשון כיסוי**, הבחנה של "מופלא ממך", - "במכוסה ממך", זה כוס הראשון, זה גילוי של חכמה, אבל, כידוע מאד, כמו שמבואר בחז"ל, וכמו שמרחיב הגר"א שאי אפשר להשיג את החכמה אלא מתוך הבינה, חכמה כשלעצמה הוא כח של כללות, ואין בו השגה ההשגה של החכמה היא אינה אלא בהלבשתה בבינה, שבה מושגת החכמה.

זה מדרגת כוסות של ליל התקדש החג - כל הכוסות כמו שאומרים רבותינו, הם מדרגה של בינה, רק זה חלקי השגות של הבינה, זה מדרגת הארבע כוסות, והחלק הראשון של הארבע כוסות, הוא הנקרא חכמה, חכמה במהותה, היא מכוסה, היא נעלמת, היא בלתי מושגת, ומצד כך, הגדרת הדבר, יש את הכוס, ויש את היין, כמו שהזכרנו בראשית הדברים, יש את היין שנמצא בתוכו, ויש את מציאות הכוסות, היין, זה מה ששותים, הכוס הוא ההיקף הגדול יותר מהיין עצמו, הוא החלק המכוסה, הבלתי מושג, ואיך משיגים את הכוס? מכח היין הנמצא בתוכו, אפשר להשיג את הכוס, אבל אי אפשר להשיג את הכוס כמציאות לעצמו.

הכוס הראשונה, הוא במדרגת "במכוסה ממך", ההבחנה הברורה לדבר - ארבע כוסות, כמו שהזכרנו, הכוס הראשון הוא כוס של קידוש, הוא קיים כל השנה כולה, כלומר, בכל יום טוב, הוא לא שייך דווקא לליל התקדש החג, הכוס הראשונה היא מכוסה שהיא מדין ארבע כוסות, היא לא ניכרת שהיא מדין ארבע כוסות, מתי מתחיל ההתגלות שהכוס היא מדין ארבע כוסות? כמו שמפורש במשנה, "מזגו לו כוס שני" - "וכאן הבן שואל", מה זה "וכאן הבן שואל", כי מציאות הדבר שיש כאן, שהתחיל פה כוס שאינה כשאר הכוסות של כל השנה כולה, אלא כוס מיוחד שהוא כוס שני, כאן הבן שואל, כסדר הדברים, אבל כוס הראשון שהוא "קדש", הוא כוס מכוסה, נגלה בו הקידוש, אבל לא נגלה בו ארבע כוסות הרי כל סדר האמירה על הכוס, או שאומרים קידוש, או שאומרים גם הבדלה אבל לא מזכירים כאן להדיא משהו מצד עיקר הדין של חיוב של ארבע כוסות, ודאי שיש מנהג בדרך חסידות לומר, ליחד אותו לשם הארבע כוסות שבדבר, אבל מצד עצמו של חיוב השתיה אין התגלות שהכוס הראשון הוא כוס של ארבע כוסות, מדוע? מחמת שכל המהות של הכוס הראשון אינו אלא במדרגת המכוסה, זה המהות של כוס ראשון, ועיקר השגתו, הוא רק לאחר מכן, כשמגיע הבינה, הכוס השני, ולכן אז מתחיל להיות תחילת שאלה במציאות של הכוסות.

גילוי הסתלקות הדעת בשלימות השתיה דד' כוסות

ולפיכך הכח של הכוס ראשון, כמו שנתבאר, שהוא בהבחנה של כיסוי, זה גילוי של כל מהלך ה"ליל התקדש החג", יש מהלך של הארבע כוסות שהארבע ביחד הם המכוסים, הם הנעלמים, כלומר, מציאות של כוסות באופן של כיסוי, כמו שאומרת הגמרא, שנה רביעית יין אל יורה, מדוע? שזה תחילת הסתלקות הדעת. חז"ל במדרש אומרים, שהאדם ששותה כוס אחד נסתלק ממנו רביעית הדעת, שתי כוסות נסתלק ממנו חצי דעת, שלוש כוסות שלושת רבעי דעת, וארבע כוסות נטרפה דעתו כלל. הגמ' אומרת בכתובות בדף ס"ה לגבי מזון שהאיש נותן לאשה, כוס אחת יפה לאשה, שתים, ניוול, שלוש, תובעת בפה, ארבע, תובעת אפילו חמור בשוק, ואינה בושה. כמובן, כמו שאומרים חז"ל יש הבדל בין יין מזוג ליין חי, "עשרה דברים שנאמרו בכוס", כמו שאומרת הגמ' בברכות בדף נ"א, ואחד מהם הוא - חי מעיקרא, ולאחמ"כ יש דין של מזיגה של כוס של ברכה, אבל ביסוד הדבר, ארבע כוסות, מפורש בדברי חז"ל, הם מביאים את האדם למציאות של שכרות, כלומר חיוב שתיית ארבע כוסות, מדין הכוסות שהוא ארבע כוסות, הוא כולו מכוסה, הוא כולו נעלם, בעומק, השתיה של ארבע כוסות, לאיפה הוא מביא את האדם? הוא מביא אותו למקום של הסתלקות הדעת, זה המעמקים ששמו של משה רבינו לא נזכר בהגדה, וטעם אחד לדבר, מחמת שמשה רבינו הוא הדעת השלם, ובליל התקדש החג, "שותה אל יורה", ובארבע כוסות יש הסתלקות גמורה, אין גילוי של דעת במדרגת ארבע כוסות, כאשר הם מגיעים בשלימותם.

ומצד מה שהוזכר שמתגלה בליל הסדר התפיסה של **שלוש** ותפיסה של **ארבע**, כמו שהוזכר, יש דין של מזיגה ביין, יין חי אינו דרך חירות, יש דין למוזוג, צורת המזיגה, כמו שאומרת הגמ' בפסחים ועוד, דברי רבא - יש שתי צורות מזיגה, יש מזיגה של "חד על תרי", ויש מזיגה של "חד על תלת", תלוי איזה יין, יין סתם ויין השירוני, או שליש יין ושני שליש מים, או רבע יין ושלושת רבעי מים, כאן נמצא התפיסה של שלוש וארבע - בכוסות, במזיגת הכוסות.

יתר על כן, כוס ראשון מצטרף לשלושת התפיסות של הסדר ה"שלושה" העיקריים שמתגלים במצות היום הזה, במצות ליל התקדש החג, הם **פסח**, **מצה** ו**מרור**. הכוס ראשון הוא כוס שמצטרף לכל שלוש המצוות.

ד' הצירופים שבין קרבן פסח לכוס ראשון

פסח, יש בזה כמה וכמה צירופים, ובדקות, זה ארבע לשונות כוס בבחינת ארבע כוסות. ראשית פסח נאמר בו שהוא נאכל למנוייו, ובלשון הפסוק "**תכוסו על השנה**", "**תכוסו**" לשון של מנין, ומצד כך, הכוס מצטרף לפסח, מדין המנין שבכוס, הוא מצטרף לפסח. המדרגה השנייה שבדבר שכוס נקרא כוס, מלשון לחתוך, "**כוסו כוסו**", לשון, לחתוך את הדבר, שחיטה נקראת בלשון תורה **כוס**, מדוע, כוס, מאיזה לשון? לחתוך את הדבר, "מימי לא אכלתי

מבשר כוס כוס", כלומר, לחתוך את הדבר. זה הדין של הארבע כוסות, שיש דין ש"שתאן בבת אחת לא יצא", צריך לחתוך - עוד כוס ועוד כוס ועוד כוס. אבל יתר על כן, הגילוי שמתגלה בפסח, פסח לא נאכל לאדם אחד, אלא הוא נאכל לריבוי של בני אדם, הוא נאכל לחלקיו, חותכים אותו למנוייו, יש את המנויים, שצריך להימנות עליו, "תכוסו על השה", ויש את מה שהפסח מתחלק לחלקים, אדם אחד שעשה פסח על עצמו הוא מביא את זה לבית הפסח, הוא לא יכול להביא פסח על עצמו, איך אדם יכול לעשות פסח? רק ע"י שהוא מצטרף עם אחרים, ומחלקים את הפסח לחלקיו, זה המדרגה השניה, שמחלקים, "כוס" מלשון לחתוך, חותכים את הדבר.

אבל יתר על כן, מה שהכוס מצטרף לפסח, הרי מה שנאמר בקרבן פסח של מצרים, "ופסח ה' על בתי בני ישראל", שמים את דם הפסח על הפתח, פתח - מקום של פתח הבית, מפני שיש מי שצריך להימצא בפנים, שיהיה לו שמירה, מי שיוצא לחוץ, הוא פושע בעצמו, דמו בראשו, מעין מה שנאמר אצל רחב, לשון הגמ' - **כוסיא**, והגמ' בב"ק דף קט"ז ועוד בלשון חז"ל - כוסיא הוא לשון של פשיעה מצד כך **כוס** זה לשון של פשיעה, לענין מי שיוצא מפתח הבית.

אבל עיקר הדבר, במה שהוזכר שכוס הראשון הוא מלשון כיסוי, איך הוא מצטרף לפסח? [הזכרנו את שלוש המדרגות התחתונות של מדרגת הארבע כוסות לפי סדרם מתתא לעילא, ביחס לפסח] המדרגה הרביעית שהיא המדרגה העליונה, שמתגלה בכוס הראשונה, כוס מלשון כיסוי, הרי כל מהותו, של קרבן פסח, שמים את הדם על הפתח, באיזה אופן הוא נאמר להם? "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", שהם ניצלים מכח שהבית מכסה עליהם, הם מכוסים, הם נמצאים בתוך הבית, נמצא שהכוס הראשון שעיקר מדרגתו היא במדרגה של כיסוי, היא מצטרפת עם מדרגת הפסח, היא במדרגה שמכסה את הדבר, כל פסח מצרים - שניצלו בני ישראל ממצרים, מכח מה היה ההצלה של בני ישראל במצרים, מכח מה שהם נתכסו.

מעין דמעין שטומאת בית הסתרים לא מטמאה, מעין אותו דבר, בני ישראל בליל התקדש החג, הרי, מצד הקלקול, התגלה הני' שערי טומאה - ורגע כמימריה יותר, לא יכלו להתקיים. והם נגאלו, מכח מה הם נגאלו, איך לא חל עליהם הני' שערי טומאה? פנים אחד עמוקות לדבר, מכח שזה הופך להיות בית הסתרים, הם הופכים להיות דבר מוסתר ונעלם, זהו כוס מלשון של כיסוי, הכוס מכסה, בזה הוא מצטרף למדרגת הפסח, שהפסח כל מהותו היה שמירה והצלה על בני ישראל "ולא יתן למשחית לנגוף בבואו אל בתיכם", ומכח מה היתה נקודת השמירה? מכח כך שבני ישראל נמצאים **מכוסים** בליל התקדש החג, ומצד הפנים הללו, אז כל שתיית הארבע כוסות שנאמר, כח הכוס בשורשו, שנתבאר, שמהותו היא מציאות של כיסוי, היא הכיסוי שמכסה את עם ישראל שאינו מתגלה בליל התקדש החג, זה צירוף של הכוס הראשון במדרגת כיסוי עם מדרגת הפסח כמו שנתבאר.

הצירוף שבין כוס ראשון למצה

מצה - מצה הרי נקראת בלשון הפסוק "לחם עוני", או שדרכם של עניים לאוכלו, או מלשון "שעונים עליו דברים הרבה". מה ש"עונים עליו דברים הרבה", זה יהיה שיך לסוגיא של הכוס השני ששמה עונים עליו דברים הרבה - הגדה. אבל בכוס הראשון זה נקרא "לחם עוני", לחם שדרכם של עניים לאוכלו.

חז"ל דורשים להדיא, "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן", דורשים חז"ל, ש**כיס** ו**כוס** זה אותם אותיות, הסוגיא הזאת נמצאת בחז"ל בכמה מקומות, חז"ל מלמדים אותנו שהמילה כוס, השורש שלה - הוא כ"ף וסמ"ך, והו"ו שבכוס היא פעמים נעלמת, פעמים גלויה. חז"ל במדרשים אומרים, כשנאמר "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור", **כס** - חסר, "אין הכסא שלם", חסר האל"ף שבכסא, כמו"כ כאן אומרים חז"ל, באותה הקבלה, גם בכוס, פעמים הו"ו שבכוס חסר, כי הכוס מכוסה, יש לה **כס** - מלשון כיסוי, שהו"ו מכוסה, זה עומק הדברים שנתבאר, שזה הלשון של כיסוי.

במקביל לכך, דורשים חז"ל, שלשון של **כוס** הוא לשון של **כיס**, "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן", על זה דורשים חז"ל, "גם כי יתן בכוס עינו" - מהו "גם כי יתן בכוס בעינו"? אומרים חז"ל, יש מוכר ויש לוקח, המוכר נותן עינו **בכיס** של הלוקח, הלוקח נותן עינו **בכוס**, כי הוא רוצה לשתותו, אומרים חז"ל, זה שתי צדדים של אותו מטבע, כאשר יש מוכר של יין ויש קונה של יין, אז הקונה נותן דעתו על הכוס שהוא עתיד לקבל מן המוכר, בתמורת ממונו, והמוכר נותן את עינו בכיסו של הלוקח, שהוא רוצה לקחת את הממון הנמצא בכיסו, לפי זה מהו השורש שנקראת המצה "לחם עוני", השורש שנקרא לחם עוני ביחס לכוס, כי הכוס הופך את האדם, **כוס** **כיס**, מכח הכוס "גם כי יתן בכוס עינו" הכוס הופך את האדם לידי כך שרוצים את כיסו ומרוקנים את כיסו, והוא הופך להיות מציאות של עני.

הדוגמא הבהירה לכך הוא בן סורר ומורה, זולל וסובא, "איננו שומע בקולנו" - עתיד לרצות לשתות ואין לו ממון, עומד ומלסטם את הבריות, כמו שאומרת הגמ' בבן סורר ומורה כידוע, כלומר זה מביא אותו לידי מציאות של כוס - שהוא כיס ריק, בפנים הללו מתגלה בארבע כוסות, שהכוס מצטרף למדרגת הכיס, למדרגת כך שאין לו ממון, זה הצירוף למצה שנקראת "לחם עוני" לשון של עניות, בעניות הזאת מתגלה, שהכוס יש בו מציאות של חסרון, שאין בו מציאות של שלימות.

ולפיכך, וזה מצד התיקון שבדבר, ולא מצד הקלקול שב"לחם עוני", "עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה", כוס של ברהמ"ז, כמו שאומרת הגמ' בברכות בדף נ"א שהוזכר, אחד מהם "צריך שיתן עינו בכוס", וכמו שמבארת שם הגמ' בעמוד ב' שהטעם הוא ע"מ שהוא לא יסיח דעת מן הכוס, איזה עין הוא נותן בכוס? כפשוטו, זה רק שהוא לא יסיח דעת, אבל, ראשית כל, ברור הדבר - הרי, כמו שאומרת הגמרא בנדריים בדף מ"א כידוע "אין עני אלא בדעת", אז, הגדרת

הדבר, עניות, עניינה בדעת, זה גלות מצרים כידוע, שהיה עניות הדעת, והגאולה ע"י משה, שהוא גאולת הדעת,

יתר על כן, אומרת הגמ' בסוטה בדף ט', "אין נותנים כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין", שנאמר טוב עין הוא יבורך - הוא יברך, כמו שאומרת הגמ', והרי הגמ' בנדריים אומרת, מיהו טוב עין? טוב עין הוא משה רבינו. שקיבל את התורה ונתנה לישראל. וכמו שמבארת שם הגמ' שהכוונה שאת פלפולה נתנה לישראל, מכח שהוא טוב עין, לפי"ז עומק הגאולה שמתגלה ביציאת מצרים, "אם אין אתה גואלם, אין אחר גואלם", מאיזה דין "אין אחר גואלם", אלא דווקא "אתה גואלם"? **מדין טוב עין הוא יבורך**, זה משה רבינו, שהוא היה גואלם של ישראל, שגאל אותם ביציאת מצרים, מדין ה"טוב עין" שבו זה הכוס של ברכה כוס ראשון שמצטרף למצה, מצד הקלקול זה מצטרף למצה, כמו שנתבאר, "לחם עוני", מלשון עניות, אבל כאשר מתהפך העני לעין העליון, "עני ה' אל יראיו", "צריך שיתן עניו בכוס", בזה התגלה ההארה של מדרגת משה רבינו, זה מדרגת הברכה הראשונה שמתגלה, לכן כמו שהוזכר, משה רבינו לא מוזכר בהגדה, מדוע? כי משה רבינו, הוא פנימיות הכוסות המכוסה, המילה **כוס**, ד' פעמים עולה בגימטריא **משה** - עם הכולל - משה רבינו הוא הפנימיות של כל הארבע כוסות, ארבע כוסות שתיקנו חז"ל, זה הארת פנימיותו של משה, שאינה מתגלה, אלא היא מכוסה בליל התקדש החג, זה כח הכוס שמצטרף למדרגה של מצה, כמו שנתבאר, בבחינת לחם עוני, מהצד התחתון, ומהצד העליון זהו העין העליון, "טוב עין הוא יבורך".

הצירוף שבין כוס ראשון למרור

המצוה השלישית שיש בליל התקדש החג, - מרור. "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים". יש את השעבוד, ואת הגאולה, ומצד השעבוד, "וימררו את חייהם", כמו שאומרים חז"ל, כידוע, עיקר זמן תוקף השעבוד היה פ"ו שנה, כמנין שם **אלוקים**, כמו שאומרים חז"ל פעמים הרבה, וכגימטריא של **כוס**. המרור שמתגלה בליל התקדש החג הוא כח המרירות שמתגלה בכוס, כוס שהוא בבחינת, "תירוש - זכה נעשה ראש, לא זכה נעשה ריש", כמו שהוזכר קודם לכן, זה ההבחנה של כוס - עני, שמתגלה המדרגה של המרירות של צד הנפול שבכוס, זה הכח של המרירות של אלוקים, שהוא בהבחנה של מידת הדין, כמו שנתבאר, זה הנפילה של מדרגת "וימררו את חייהם".

וא"כ, הכוס מצטרף לפסח, מצטרף למצה, מצטרף למרור, כמו שהוזכר השתא, שמצטרף לפסח בכל חלקיהם, במנין שבדבר, באופן של החלקים שבדבר, באופן של הפשיעה של היוצא מפתח ביתו, באופן של הכיסוי של מי שנמצא בתוך ביתו. מצטרף למצה, במדרגה שהוזכר שזה לחם עוני בבחינת כוס וכיס "נותן בכיס עינו". ומצטרף למדרגת המרירות של גימטריא אלקים שזה מציאות של כוס.

ניסוי שם הוי"ה שבכוס

יתר על כן המילה כוס מרוכבת מהאותיות כ"ו, ומהאות סמ"ך, - כ"ו - כידוע עד מאד, זה הגימטריא של שם הוי"ה, מה מסתתר בתוך מציאות הכוס? שמו יתברך מסתתר בתוך מציאות הכוס. בהקבלה לדברי חז"ל שהזכרו לעיל שכוס מלשון כיסוי, מקביל לכסא, שהוא לשון של כיסוי, חז"ל מקבילים את זה למה שנאמר בעמלק "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור", בעמלק נאמר, "אין השם שלם, ואין הכסא שלם", כלומר, יש כאן שתי כיסוים. כיסוי של שמו יתברך, וכיסוי של הכסא, בהקבלה לכך, מקבילים חז"ל, שהגילוי שמתגלה בליל התקדש החג, כמו שיש כיסוי של כסא וכיסוי של שמו, אז גם בליל התקדש החג, זה כיסוי של שמו, וכיסוי של הכוס שהכוס מקביל לכסא, בכוס עצמו, רמוז הכ"ו המכוסה זה כ"ו ס'. כ"ו סתום, זה הנוטריקון של המילה כוס. אז יש מה שהוא סתום כפשוטו, במלחמה עמלק, ממש, "כי יד על כס י-ה", שהוא מחלק את את הי-ה מהו-ה אבל יתר על כן, "לא כשם שאני נכתב אני נקרא, אני נכתב בהוי"ה ונקרא באדנות" אז שמו יתברך מכוסה. זה נקרא מדרגה של הכוס הראשון, כוס הראשון היא נקראת כוס, כ"ו - סתום, כ"ו מכוסה. שם הוי"ה נעלם, שם הוי"ה נסתר, זה המדרגה שנקרא כוס.

עכשיו, יתר על כן במדרגת הכוס הראשון, הזכרנו את דברי השל"ה הקדוש וכמו"כ הזכרנו את דברי הגר"א שכל הארבעה מקבילים אהדדי - לפי זה, הכוסות מקבילים לארבע אמהות, לפי"ז כוס ראשון כנגד שרה, שרה הרי נקראת שרה ונקרא יסכה, לשון שסוכה ברוח הקודש, כלומר במדרגת שרה, יש לה מדרגה של כסות, "סוכה", סמ"ך, כ"ף, זה אותו שורש של המילה כס - כיסוי, רק יש כיסוי דקלקול, ויש כיסוי דתיקון, מהו כיסוי דתיקון, זה נקרא יסכה, סוכה ברוח הקודש, ובפנים הללו אז מדרגת הכוס הראשון שמקביל למדרגתה של שרה אמנו - זה כיסוי, אבל זה לא הכיסוי מהצד התחתון, מהצד של הקלקול, שזה נאמר בבחינת הבן הרביעי, שאינו יודע לשאול, שזה הכסות דקלקול - מהצד האפל - מהצד הנמוך, אלא שורש המדרגה העליונה של הכיסוי שמתגלה בכוס הראשון, הוא כיסוי מהצד העליון, סוכה ברוח הקודש.

ד' נוסות שבפסח בהקבלה לד' מינים שבסוכות

ובהבחנה הזאת, שכמו שהזכרנו, כל ארבעה מקבילים אהדדי, יש הקבלה בין פסח וסוכות, יש לנו הרי שלושה מועדים, שיסודם הוא שנים, פסח וסוכות, שבועות, כידוע עד מאד מדברי הרמב"ן, הוא אינו אלא השמיני עצרת של פסח, וא"כ יש לנו מועד דפסח ומועד דסוכות, בפסח נאמר ארבע כוסות, בסוכה נאמר ארבעת המינים, מקבילים אחד לשני - כח לעומת כח, מקבילים אחד לשני.

ובהבחנה הזו, הארבע מינים הללו, לכתחילה, הרי, כמו שמביאים הפוסקים, מיסוד דברי חז"ל, נוטלים אותם בסוכה, יש אופן שהאדם מצרף את ארבעת המינים, שלוש ביד אחד, ואתרוג לעצמו,

לא להבדיל אותו, אבל הוא מצרף אותו בתוך שתי ידים, [בכוסות, אומרת הגמ', אחד מעשרה דברים שנאמרו בכוס. שנוטלו בשתי ידיו, אבל, מעבירו לימין] וא"כ בד' המינים שלוקחים אותם, שלוש בצד אחד, ורביעי לעצמו, אז מכח מה הם מצטרפים? שלימות הצירוף של ארבע מינים, מכח מה הוא מתגלה? מכח הסוכה, סוכה בבחינה של "כלי מצרפן", "כופה עליו את הכלי".

ובאותה הבחנה, בהקבלה לכך, מתגלה הדבר בארבע כוסות, זה הכוס הראשון, שהוא הכיסוי שחובק בתוכו את כל הארבע כוסות, הארבע כוסות - מה מצרף אותם, לכל כוס וכוס, אנחנו מוזגים יין, ושותים את היין שבכוס הראשונה, מה מצרף את הכוס הראשונה לכוס השניה, בשלמא אם הוא שותה רוב רביעית, אז יכול להיות שכל הארבע כוסות מתערבבים אחד בשני, כי בכל כוס הוא שותה רק רוב, נמצא שהשיריים מתערבים לכל הארבע, וזה עומק נפלא בתערובת, שהרי הדין שמספיק לשתות רוב כוס, ומה שנשאר מתערב, וזה הביטול של הערב רב - גימטריא דעת, בהדגשה, זה מבטל את הדעת דקלקול מכח כך ששותים רוב כוס, זה ערב רב - הרוב שבכוס - שעל ידי כן נשאר שיריים, השיריים גורמים שכל הארבע כוסות יכולים להתערב בבת אחת. התערובת הזו, הופכת להיות צירוף של כל הארבע כוסות בבת אחת, זה דעת שהזכרנו, שארבע כוסות הם בגימטריא משה שהוא בבחינת דעת, הארבע כוסות בתערובת הללו, מבטלים, זה עוד עומק נוסף איך הכוס הראשון מעורב עם כולם, כי הוא הראשון והשיריים שבו מתערבים ביחד עם כולם.

ההקבלה שבין כוס לסוכה

אבל בפנים הנוספות, למה שהוזכר השתא - הכח של התערובת של הארבע כוסות - הכוס על דרך כלל היא אותו כוס, היין משתנה, כמובן שלא מעכב לדינא לקחת כוס אחר, אבל על דרך כלל כאשר האדם שותה ארבע כוסות, היין מתחלף מכוס לכוס, ואם הוא שותה את כל הכוס כעיקר הדין לכתחילה, מה עומד ומצרף את כל הארבע כוסות? הכוס, היא המצרף, יש דין ש"כלי מצרפם", כאשר כולם נמצאים בבת אחת בתוך אותו דבר. כמובן שכאן הדברים יותר עדינים, היין הראשון נגמר, והוא שותה עוד יין ועוד יין, אבל בבחינת מה הכוס מצרפם - זה המדרגה של סוכה ברוח הקודש, זה המדרגה של סוכה, של יסכה, כוס ראשון שכנגד מדרגת שרה, שרה מצרפת את כל הארבע כוסות, מכח שרה שהיא השורש, היא מצרפת את כל הארבע אמהות, היא ההבחנה הראשונה, שרשה ומהותה מצרף את כל אלו שאחריה, בכוסות, זה הכוס, מלשון כיסוי עליון, סוכה ברוח הקודש, זה הגילוי שמתגלה בימי חג המצות, ובהקבלה לכך בימי חג הסוכות.

הקבלת ד' כוסות למן, באר ועננים שהיו במדבר

חז"ל אומרים להדיא, הרי יש לנו מצוה של אכילה בליל התקדש החג, ויש לנו מצוה של שתיה, האכילה: פסח, מצה ומרור, בידינו השתא נשאר בדאורייתא רק מצה, אומרים חז"ל, מצה שאנחנו

אוכלים היא מקבילה למן, וכמו שמפורש, בחז"ל, כידוע מאד, שטעם מן טעמו במצות, כי המן שורשו במצות. היין שאנחנו שותים, מכח מה אנחנו שותים יין? אומרים חז"ל להדיא במדרש - שהוא מקביל לבארה של מרים, רק בארה של מרים, היה מים, וכאן זה הופך להיות יין, בעומק, הרי שתה יין חי לא יצא, צריך שיהא מזוג, "חד על תרי", "חד על תלת", נמצא שכל יין שאנחנו שותים הוא יין שמעורב בו מים, השורש של זה הוא בארה של מרים, וכמו שבחג הסוכות יש גילוי של ניסוך המים, "ושאבתם מים בששון", כך יש גילוי של יין ומים שמתגלה בפסח שהוא הארבע כוסות, שמקבילים למדרגת הגילוי של שאיבת המים.

אבל יתר על כן, הרי במדבר היה מן בזכות משה, באר בזכות מרים, ועננים בזכות אהרן. אז הקבלנו את מציאות האכילה - מן - מצה. שתיה - באר וכנגד כך יש יין של הארבע כוסות. אבל איפה ה"כנגד אהרן הכהן", של ענני הכבוד, ענני הכבוד זה ה"סוכה" שעוטף ומחבר את כולם, וזה המדרגה של הכוס שמצרף ומחבר את כולם.

ובפנים הללו, הארבע כוסות זה לא רק דין של שתיה, אלא זה דין של אכילה, כדברי הגמ', "חמרא" - הוא כמובן שתיה - אבל גם "חמרא מיסעד סעיד", הרי ששתיה בליל התקדש החג שהוא דין של יין, הוא לא רק דין של שתיה, אלא הדין של שתיה של ליל התקדש החג - הוא מדין אכילה, ומדין שתיה, והכוס מחבר אכילה ושתיה - כאן מונח הענני כבוד שהוא בבחינת "סוכה". עוטף, מכסה את הדבר בבת אחת, זה צורת הדבר. ובעומק, הרי גם המן שירד, היה עליו הרי, דק מחוספס, שמכסה אותו, היה עליו כיסוי.

ומצד כך בליל התקדש החג כסדר, מה אנחנו עושים? מכסים את המצות, ומגלים את המצות, זה השורש של הכיסוי שמתגלה במדרגת הכוס, הרי, בפעם הראשונה, כשמתחיל ליל התקדש החג, המצות מגולות או מכוסות? המצות מכוסות, ואין הכי נמי, שם זה מעיקר הדין זה לא רק מנהג, כי הרי מצד סדר הברכה היה צריך להקדים פת, ומצד בזיון הפת מכסים את הפת. אבל בעומק, מה גורם שתחילת הסדר הפת מכוסה, הכוס הראשון הוא המכסה את הפת, הכוס הראשון הוא גופא כיסוי הפת, כאן נעשה עומק נקודת האחדות של האכילה והשתיה בליל התקדש החג.

א"כ, עד השתא נתבאר, ולו במעט, גדר הכוס הראשון.

נוס שני

נוס שני- גילוי ה'אלקים'- מי אלה- שבגימטריא נוס

לשון דברי המשנה "מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל, לפי דעתו של בן אביו מלמדו" וכו', כל דברי המשנה, יש "מזגו לו כוס שני", כמו שנתבאר כוס ראשון, יו"ד של שם הוי"ה, כוס שני הוא הה"א של שם הוי"ה, זהו ה"מזגו לו כוס שני", בדקות, יו"ד וה"א, כדברי חז"ל על הפסוק "כי בי-ה' צור עולמים", שעולם הבא נברא ביו"ד, ועולם הזה נברא בה"א. יו"ד, היא לא בית קיבול, ה"א היא בית קיבול, אז הכוס, יסודו הוא בה"א, עיקר מדרגת הכוס ככוס, שהוא בית קיבול, היכן הוא מתחיל להתגלות, כמו שמפורש להדיא בדברי רבותינו, הוא מתחיל להתגלות ב"מזגו לו כוס שני", שם מתחיל מדרגת הדבר, וכמו שהוזכר דברי חז"ל, כידוע **כוס** בגימטריא **אלקים**, זה הגילוי של מדרגת הכוס השני, כוס ראשון, לא שואלים עליו שאלות, כוס שני, מתחילים לשאול עליו שאלות, "מזגו לו כוס שני, וכאן הבן שואל", המילה **אלקים**, כידוע מאד בדברי רבותינו, זה צירוף של אותיות - **מי אלה** - זה שם **אלקים**, כשבנו מתחיל לשאול, מה הוא שואל, השאלה - מאיפה הוא יכול לשאול, "מי קיימא לשאלה", אז, בעומק, מה ההגדרה "מי קיימא לשאלה" - מי השואל, "כנגד ארבעה בנים דיברה תורה", לפי דעתו של בן אביו מלמדו, אז מי השואל, כשה"מי" שואל, אז הוא כבר שואל על ה"מה", זה "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", ומ"מ בכוס השני, א"כ, מתגלה המדרגה שיש כאן **תחילת שאלה**, "כאן הבן שואל", והשאלה מונחת בעצם ה**אלקים** עצמו, כמו שנתבאר.

אבל בעומק יותר, כוס ראשון ושני, מצד המהלך ראשון שהזכרנו, כל כוס הוא כוס לעצמו, ראשון הוא כוס לעצמו, שני הוא כוס לעצמו, "כל חד וחד מצוה באנפי נפשיה". המהלך הנוסף שהוזכר, זה המהלך של שתיים שהם ארבע, שתי הכוסות הראשונות מצורפות יחד אהדדי, בפנים הללו, **הכוס השני הוא תחילת הגילוי של הכוס הראשון**, הרי כוס ראשון הוא ניכר כקידוש, אז הוא בהעלם, הוא באיתכסיא, זה היה מהלך כל פני הדברים שהתבאר עד השתא בסיעתא דשמיא, כוס שני עליו אומרים את ההגדה, את הסיפור יציאת מצרים אז כאן מתחיל הדבר להתגלות, מה שהיה **כוס מלשון כיסוי** בכוס הראשון, בכוס השני הכוס הופכת להיות מדרגת כוס של סיפור דברים, **אומרים עליו את ההגדה**.

ומה אומרים בהגדה, ראשית כל, כהגדרה כללית, "מגיד", הגדה", השורש הוא ג' וד', זה עצמות כל הלילה כולו, מהלך של ג', ומהלך של ד', כמו שנתבאר, זה עומק המהלך של ההגדה. וכמו שנתבאר שיש בכוסות מהלך שכל כוס, הוא כוס לעצמו, ויש מהלך בכוס ראשון ושני, ששני

הכוסות מצטרפים יחד, ומהלך נוסף של שלוש וארבע, זה הגילוי של ההגדה, שלוש וארבע, ג' - ד', הזכרנו את כל הארבע מהלכים בקצרה ממש בכוס השני. ומה סדר הדברים, "כפי דעתו של בן אביו מלמדו", "כנגד ארבעה בנים דיברה תורה", וכידוע מאד **ארבע פעמים בן** - עולה בגימטריא **יצחק**, זה המהלך של כוס ראשון וכוס שני, כוס ראשון הוא כנגד אברהם אבינו, שזה בבחינת המזיגה של **המים** שבכוס, "יוקח נא מעט **מים**", מידתו של אברהם אבינו. כוס שני הוא כנגד היין שבכוס, "אל תרא יין כי יתאדם", כח הגבורה, כח הדין, אלוקים, תקיף ובעל היכולת, זה עיקר מדרגת הכוס השני, כאן מתגלה מדרגה של שני שהוא גילוי של ראשון, כמו שנתבאר, מדרגת הדין. כוס ראשון, נעלם, מכוסה, בלתי מושג, כוס שני, מתחיל מקום השאלה, שזה הד' בנים שהם כנגד יצחק כמו שנתבאר.

שאלת הבן - מדרגת הבינה שבכוס שני

וכאשר הבן שואל, להבין ברור, כידוע יש מדרגת חכמה ומדרגת בינה, ובינה, כדברי רבותינו כידוע, זה אותיות **בן**, י' וה', זה בדיוק מדרגה של כוס שני, י', **כוס ראשון**, **כוס שני** זה הה', והבן ששואל, זה הבינה שמתגלה בכוס השני.

מה השאלה שהוא שואל, כל בינה נקרא בינה מכמה לשונות. אחד מהלשונות שבינה נקרא **שבינה**, כידוע, מלשון **בין לבין**, "מבדיל בין יום ובין לילה", מה כל הארבע שאלות ששואלים בליל התקדש החג, "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", כלומר מה בין הלילה הזה לכל הלילות, יש כאן ארבעה שאלות אבל יסודם הוא מהות אחת של שאלה, מה ההבדל, מה ה-בין לבין, "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", להבדיל ע"י הבינה בין היום ובין הלילה, בליל התקדש החג השאלה, "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", כלומר מה בין הלילה הזה לכל הלילות, יש כאן ארבעה שאלות אבל יסודם הוא מהות אחת של שאלה, מה ההבדל, מה ה-בין לבין, "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", להבדיל ע"י הבינה בין היום ובין הלילה, בליל התקדש החג מה השאלה, "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות".

ולהבין נפלא מאד, תמיד על מנת להבחין בין יום ובין לילה, בשביל ההבחנה הזו שבין היום ובין הלילה, צריך הארה כדי להבחין. ומה גורם את ההבחנה בין יום ובין לילה, הלילה גורם הבחנה או היום גורם? ההארה שהיא היום הוא הגורם. אבל בליל התקדש החג שהוא לילה, איך שואלים מה ההבדל בין הלילה הזה לכל הלילות כולם? מכח שהלילה הזה, הוא "לילה כיום יאיר", זה האור שמתגלה, והאור הזה, כידוע **אור עם הכולל**, גימטריא **יצחק**, וגימטריא ד' פעמים **בן** שהזכר, מכח ה"לילה כיום יאיר", שואלים בכוס השני, **מה ההבדל בין זה לבין זה**.

גילוי ה"מתחיל בגנות ומסיים בשבח" שבאות ה' שכנגד הכוס השני

ובעומק, והיינו הך, כמו שאומרים רבותינו, כידוע שם **אלקים**, יש בו את האות ה', שהיא עיקר המדרגה של הכוס השני, האות ה' יכולה להתמלאות כידוע, בשלוש מילויים, או ה"א, או ה"ה, או

ה"י, יש לנו את האל"ף עצמה, של המילה אלוקים במילואה ואת הלמ"ד במילואה, את היו"ד במילואה ואת המ"ם במילואה, ונשארה האות ה', שיכולה להצטרף בשלוש המילויים הללו. אם ממלאים אותה באות יו"ד, עולה כלל כל האותיות במילואם בגימטריא **שלוש מאות**, ש' בבחינת **שלוש**, ואם מצרפים אותה בה"ה, המילוי שלה הולך ומוקטן הוא הופך להיות קטן יותר.

ושורש הדברים, יש לנו כאן שני מהלכים של צירופים, או שצירפנו בה"ה או שצירפנו בה"א או בה"י, כשמצרפים אותה בה"י, זה הופך להיות הכח של השלוש שמתגלה, זה המהלך שהוזכר לעיל, שמחבר ומצרף את כולם, כשמצרפים אותה בה"ה, במקום ה"י זה הופך להיות במקום ש', **רצ"ה**, זה הצרה, זה המיצר של **מצרים**, לכן צורת הסיפור של ליל התקדש החג, כמו שאומרת המשנה, באיזה אופן הוא? "מתחיל בגנות ומסיים בשבח", "מתחיל בגנות", מהו, מקום המיצר בבחינת **"ממצרים גאלתנו"**, כלומר, **מצרים**, בחינת **"מן המיצר קראתי י-ה"**, הוא מתחיל לספר את המיצר שבדבר וא"כ צורת הסיפור היא באופן כזה שהוא מתחיל לספר ממקום המיצר, והוא מרחיב את הסיפור עד מקום המרחב, זה העומק הנפלא של "חייב אדם לספר ביציאת מצרים כל הלילה", מאיפה השורש שחייבים לספר ביציאת מצרים כל הלילה כולו, ולכל הפחות עד שתחטפנו שינה מאיפה יסוד החיוב לספר ביציאת מצרים כל הלילה, מאיזה דין זה? כי הוא מתחיל לספר מן השעבוד, מן המיצר, ואיפה הוא מסיים את הסיפור, במרחב הגמור, לכן אף פעם אי אפשר להפסיק, מה שא"א להפסיק במציאות של הסיפור, היא מחמת שתחילת הסיפור, מתחילה במקום של מיצר, והסיפא שלה מגיע - "מן המיצר [מצרים] קראתי י-ה", "ענני במרחב י-ה" הוא מגיע למקום המרחב, מקום המרחב הוא ההרחבה הגמורה, אין סוף, אין לו קץ, **מצרים**, כידוע, מצורף משתי תיבות, מצד אחד, זה **מיצר**, ומצד שני זה **ים**, זה דבר והיפוכו, **ים** בשלימותו, מה צורתו הוא? **"מים שאין להם סוף"**, **מיצר**, זה **צמצום**.

הרי זה הסוד של יציאת מצרים שהרי ביום השביעי, ליציאת מצרים היה קריעת ים סוף, **ויים סוף**, כמו שהוזכר פעמים רבות, הוא **ים** שנראה שיש לו **סוף**, זה היה הנסיון מה עשה הקב"ה? בקע את הים, והים נתרחב, נעשה מציאות שמן המיצרים הגיעו לים **סוף**, ומתגלה **שאיין לו סוף**, זה "ראה ארונו של יוסף", מקום התוספת שבדבר, זה הסיפור של מדרגת הכוס השני, בכוס השני מתגלה, עומק נקודת הסיפור, שהוא מספר את הדבר, שנעשה מציאות מכיסוי לגילוי.

כוס ראשון - כיסוי, כוס שני - גילוי

נחזור ונחדד, כוס הראשון הוא כיסוי, כוס השני הוא גילוי, אבל מה הכוס השני מגלה, את מה שהיה נסתר ומכוסה בכוס הראשון הכוס השני מגלה, הכוס הראשון הוא מצד הכיסוי העליון כמו שנתבאר, בבחינת יסכה, סוכה ברוח הקודש, אבל כאשר מגיע הכוס השני, הוא מגלה את המדרגה הנעלמת של החכמה העליונה.

אבל מאידך מה המדרגה של הכוס השני? הוא מגלה שמה שהיה **כיסוי תחתון** הופך להיות גילוי דתיקון, זה "מן המיצר קראתי י-ה, ענני במרחב יה" כתוב כאן שם י-ה דייקא, יו"ד ה"א, שהוזכר, מתגלה המהלך שהסיפור הוא באופן כזה שמה שמתחילה היה מציאות של מיצר, מציאות של שעבוד, הופך להיות מציאות של גילוי.

וזה הרי עומק כל הגזירות שהיו מתחילה פרעה גזר כמה גזירות, גזירה שהיה רוחץ את עצמו בדמם של בני ישראל, מה הגדר של אותה רחיצה, הוא **מתכסה בדמם**, זה הצורה של הרחיצה [וכנגד כך יש "ורחץ"]. יש גזירה נוספת "בחומר ובלבנים", שהיה מטמין את הבנים בתוך הקירות, כלומר הוא היה מכסה אותם בתוך פני הבית, האופן הנוסף, להשליך אותנו ליאור, מהי ההשלכה ליאור, הוא כיסוי של הדבר ביאור, ואין לך יותר ממושיען של ישראל שהוא משה ששמו אותו ביאור, אבל באיזה אופן? "ותניחהו בתיבה", באופן של כיסוי הניחו אותו בתוך התיבה, כל אלה הם הצורות של המיצר, אופן של כיסוי, כמו שנתבאר.

כשמתגלה צורת הגאולה בבחינת כוס שני, ש"כאן הבן שואל", הבן ששואל כאן, זה חלק מהצורה של הדבר שחל כאן "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", מה בין זה לבין זה, כל צורת הסיפור הוא לא סיפור להדיא, אלא הסיפור הוא בשני שלבים, הסיפור הוא לפי המהלכים של **שאלה ותשובה**, צורת השאלה הוא, מה בין לבין, וצורת הסיפור באיזה אופן הוא? "מתחיל בגנות ומסיים בשבח", מה שהסיפור הוא בדרך שאלה ותשובה ומה שהסיפור הוא "מתחיל בגנות ומסיים בשבח" זה אותו מהלך בדיוק של סיפור יציאת מצרים של מדרגת הכוס השני. מדרגת כוס השני כל עניינה היא באופן של **בינה** - בין לבין, כמו שנתבאר, "מתחיל בגנות ומסיים בשבח", זה לא רק תחילה בגנות וסיום בשבח כפשוטו, אלא כאשר מתחילים בגנות ומסיימים בשבח, מה מתגלה? מה ההבדל בין המציאות של גנות למציאות של שבח, וכן ע"ז הדרך כאשר יש שאלה ויש תשובה, אם מספרים את הדבר בהדיא, זה צורה אחת - אבל כאשר מעמידים שאלה מול המציאות של תשובה אז ניכר ההעלם שבשאלה וההתגלות שבמציאות התשובה, זה המדרגה של צורת הסיפור, שכך הבן שואל מה ההבדל בין הלילה הזה לכל הלילות שכאשר משיבים לו, אז ניכר ההבדל בין מציאות שאר הלילות למציאות הלילה הזה, זו מדרגת הדין.

והרי הגזירה של השעבוד היתה "בחומר ובלבנים", כל לבינה זה מלשון של "הבין לבין" שבדבר, זה היה המציאות של הגזירה, היה גזירה של "חומר", שזוהי הגזירה בבחינת כיסוי, [ואצל משה שמו אותו בתיבה, נאמר ג"כ לשון של חומר "ותחמרה בחמר" בבחינת כיסוי] והיה עוד גזירה של "ובלבנים" מה המהות של אותו גזירה? מה בין הדבר הזה לבין הדבר הזה, זה היה עומק נקודת הגזירה. ולכן בגאולה ההקבלה של זה הוא בשתי הכוסות הללו, כמו שנתבאר, יש את הכוס הראשון שזה בבחינת "חומר" - כיסוי, ויש את הכוס השני שהוא בבחינת "לבנים", מה שנמצא בין לבין, זה צורת הסיפור של הכוס השני.

הכח שמתגלה בין הכוס הראשון לכוס השני

לפי"ז, להבין, מה שאומרת הרי המשנה - "בין שני הכוסות הללו אם רצה לשתות שותה, בין שלישי לרביעי לא ישתה, [מדוע בין שלישי לרביעי לא ישתה"], [מדוע בין שלישי לרביעי לא ישתה, בעז"ה, אם נזכה, להלן], אבל בין כוס ראשון לשני אם הוא רוצה לשתות עוד יין הוא יכול לשתות, רק שלא ירבה שלא יגיע על ידו לשכרות כמו שמבואר - אבל מה עומק הדבר שאם רצה לשתות שותה.

כמו שנתבאר, זה לא שיש כוס ראשון ויש כוס שני, לא זו ההגדרה של שני הכוסות הראשונים, ההגדרה של שני הכוסות הראשונים היא "הבין לבין" של הכוס הראשון והכוס השני, זה מה שנתבאר שזה מציאות של שני הכוסות הללו, והסיפור יציאת מצרים - בכוס הראשון זה בכיסוי, וכאשר מספרים סיפור יציאת מצרים בכוס השני, זה בגילוי, אבל מה מתגלה? לא רק שמה שנתכסה בראשון הוא המתגלה בשני, אלא עומק הסיפור מהו? "לפי דעתו של בן אביו מלמדו" - זהו בכח הדעת שנמצאת בין שני הכוסות, בין הכוס הראשון לכוס השני, המיצר לצאת ממנו - "להבחין בין יום" וכו' - "אם אין בינה אין דעת, אם אין דעת אין בינה", "אם אין דעת הבדלה מנין", הדעת מבדילה בין שתי הקצוות הללו, בין שתי הצדדים, וא"כ, כאשר שותים את הכוס השני ומספרים סיפור יציאת מצרים, מגלים את מה שהיה מכוסה בכוס הראשון - ומגלים מה שנמצא בין הכיסוי לגילוי, נמצא שהכוס השני ממלא את כל מה שנמצא בין שתי הכוסות, ומכח כך אין חשש אם הוא ישתה בין הכוסות, כי כבר נתגלה הגילוי השלם, אם הגילוי היה בכוס ראשון לעצמו וכוס שני היה לעצמו, הם היו צריכים להיות לגמרי נבדלים, אז אין חשש שהוא ישתה בין הכוסות, אם הם צריכים להיות מצורפים והוא ישתה ביניהם, יש כאן הפסק, אבל אם הכוס השני מגלה, שמה שנמצא בין הראשון לשני הוא גופא עומק נקודת הסיפור, אז דייקא אי אפשר להבדיל ביניהם, כי היא גופא נקודת האמצע שנמצאת ביניהם, זהו עומק נקודת הסיפור של הכוס השני, כאן נמצא המדרגה של הכוס השני והכוס הראשון עליהם נאמר "רצה לשתות בין שתי הכוסות הללו שותה", כי זה עומק נקודת הגילוי של הכוס השני, כמו שנתבאר.

ובפנים הללו, אם כן, שלימות ההארה, של מדרגת כוס ראשון ומדרגת כוס שני, כמו שהוזכר, ראשון זה כיסוי, שני זה ההגדה, ההגדה "מתחיל בגנות ומסיים בשבח", כל צורת סיפור הדברים הללו מהראשון עד לשני וכל מה שנמצא ביניהם.

ולהבין ברור, זה הרי, עומק כל ההגדה כולה, יש לנו מהלך של שלוש ומהלך של ארבע כמו שהוזכר, כמה כוסות יש? ארבע כוסות, כמה חללים והבדלים יש בין הארבע כוסות? יש רק שלוש, ואיפה המקום, בכוסות עצמם שאומרים את ההגדה? בין ראשון לשני, "מוזגים את הכוס ואומרים עליו את ההגדה", אבל זה בין שתיה של כוס ראשון לשתיה של כוס שני, אמנם אחרי המזיגה של כוס שני - אבל בין השתיה של הכוס ראשון לכוס שני, שם נמצא כל ההגדה של פסח, אז יש מה שמסיימים על הכוס השני ומרימים את הכוס ומברכים גאל ישראל, אבל עיקר

כל הסיפור כולו, איפה הוא נמצא? בין שתיית הכוס הראשון לשתיית הכוס השני, שם נמצא כל ההגדה, זה העומק של ליל התקדש החג, ליל התקדש החג מגלה עומק של הארה שמספרים סיפור יציאת מצרים, כשנמצאים במיצר, כשנמצאים בין לבין, כשנמצאים בגלות, זה סיפור יציאת מצרים.

מציאות מצרים - בין היציאה מא"י לכניסה לא"י בחזרה

לפי"ז, העומק של סיפור יציאת מצרים, האבות הרי, היו בארץ ישראל, ירדו למצרים - אברהם ויעקב ואנחנו ירדנו "מעשה אבות סימן לבנים" ויצאנו ממצרים בחזרה לא"י, וא"כ מה הסיפור יציאת מצרים עושה? לא שירדנו לגלות כפשוטו ויצאנו ממנה, אלא עומק הגילוי של סיפור יציאת הוא שבין ארץ ישראל לארץ ישראל יש מצרים, לכן "אנוכי יוצא בתוך ארץ מצרים", וכחה של המצה היא נקראת כך מלשון אמצע, ומה האמצע? הוא החלל שנמצא בין הכוסות, זהו האופן של אכילת המצה, לכן זה לחם עוני, זה מקום של עניות אבל העניות הזו, מה מתגלה בה בשלימות, סיפור יציאת מצרים, מה הוא מגלה? שבין שהות בארץ ישראל אחת לשהות שניה בארץ ישראל, בין לבין נמצא מציאות של מצרים, "לא כארץ מצרים וגו' והשקית ברגלך כגן הירק", כי ארץ ישראל נאמר בה "למטר השמים תשתה מים", ארץ מצרים נשתווית במידת מה לארץ ישראל, כמו שאומרים חז"ל להדיא על יסוד הפסוק הזה, כלומר, מה היא ארץ מצרים, היא נקרא "בין המיצרים", בין כאן לבין כאן, זה נקרא מצרים, מצרים הוא ה"בין לבין" שנמצא.

נמצא שעומק התיקון שבגלות שזה מתגלה בסיפור יציאת מצרים, מה עניינו, "לא ירדו אבותינו להשתקע שם" לא באופן כזה היתה הירידה, אלא באיזה אופן? לגור שם, הם לא ירדו לשם להשתקע אלא זה היה בין יציאה מארץ ישראל לכניסה לארץ ישראל, זה עומק כל הסיפור של יציאת מצרים, ושני הכוסות הללו הם בבחינת "גר אנוכי בארץ", גר שמגיע למקום, הוא בין המקום שהוא יצא ממנו למקום שהוא עתיד לבוא אליו, זה "כי גרים הייתם בארץ מצרים", כאן שלימות ההארה של שני הכוסות הללו, ראשון ושני, לראות בכל "בין לבין" את מציאות הבורא יתברך שמו - "אנוכי יוצא בתוך ארץ מצרים".

כוס שלישי

כוס שלישי אומרים עליו ברכת המזון, כמו שנתבאר ישנה הבחנה שכל כוס וכוס הוא כוס לעצמו, מצד כך כוס שלישי הוא כוס לעצמו, ישנה הבחנה נוספת שמתגלה, של שני כוסות בבת אחת, וגם בכוס השלישי זה מתגלה שהוא מצטרף כשנים, יש מה שהוא מצטרף לכוס הראשון, יש מה שהוא מצטרף לכוס השני, ויש מה שהוא מצטרף לכוס הרביעי.

הכוס השלישי הוא כנגד יעקב אבינו, כוס ראשון כנגד אברהם כוס שני כנגד יצחק, וכוס שלישי כנגד יעקב, ב' פעמים **כוס** עולה בגימטריא **עקב**, שעל שם כן יעקב נקרא יעקב, "ידו אוחזת בעקב עשיו", אלו הם, א"כ, ב' פעמים **כוס**, שבגימטריא **עקב**.

מדרגות הדעת שמתגלה בכוס

ובהבנה בהירה, "כמהפכת סדום ועמורה", ראשי תיבות **כוס**, שלא כסדרם, "כי סתומים וחתומים", שזה ג"כ ר"ת **כוס**, זה שייך לכוס הראשון, שהדברים הם סתומים, אבל "כמהפכת סדום ועמורה", ר"ת **כוס**, זה כח דעת שמהפכת.

הכוס השלישי והכוס הרביעי, כמו שאומרים רבותינו, כידוע, הם כנגד כח הדעת, דעת בנוי משני צדדים, יש שני צדדים, ואז או שיש על גביהם דעת מבדלת, או דעת מכרעת, או מחברת, או מתהפכת, הכוס השלישי הוא נכנס למהלכי הדעת, ובעצם יסודו יש כניסה של שני צדדים. כאשר יש שני צדדים ואין ביניהם דעת זה הרי "מתקלא", אין דעת, שם מתגלה **כוס** מלשון **כעס**, כאשר האדם כועס, שותה יין, ויין מביא לידי חרון אף, זה כאשר יש שני צדדים, ובשני צדדים אלה אין הכרעה, זה ההבחנה של **עקב**, "ידו אוחזת בעקב עשיו", יש כאן מלחמה בין יעקב לעשיו, נלחמים.

אבל כאשר חל דעת בדבר, מצד דעת המבדלת, יש אופן שהדעת יוצרת הבדלה, בשני צדדים, זה שורש נשמתו של **סומכוס**, סומכוס אותיות **סמ - כוס**, יש הרבה מימרות בש"ס של סומכוס, אבל אחד מן המימרות הידועות יותר של סומכוס היא "ממון המוטל בספק חולקים", כלומר, יש כאן שני צדדים, ואיזה דעת מתגלה? דעת המבדלת, כל אחד לוקח את חלקו, זהו הכוס, ה"סמ - כוס", מצד הקלקול זה כמובן, זה שרו של עשיו, סמא"ל, אבל מצד התיקון זה נשמתו של סומכוס, ממון המוטל בספק חולקין, מעמידים כל צד כמציאות לעצמו, זה החלוקה, היפך המחלוקת שהיא מציאות של תבעירה שהיא **כעס**, נעשה מהדבר היפך של מחלוקת **כעס**, נעשה חולקים, סומכוס אומר ממון המוטל בספק חולקים, כמו שנתבאר.

ויתר על כן, כאשר מתגלה דעת המכרעת, דעת המכרעת, כידוע, יכולה להכריע לב' צדדים, היא יכולה להכריע לאופן של ה"ימין מקרבת" - אהבה, והיא יכולה להכריע ל"שמאל דוחה" - יראה, כאשר היא מכריעה לאהבה, זה נובע ממדרגת **הכוס** מלשון **כיסופין** - מלשון אהבה, כאשר

היא מכריעה לצד השני של שמאל דוחה יש ריחוק, כל ריחוק בהתגלות שלו לתתא זה כניעה בהתגלות שלו לעילא זה בושה, זה שורש הדעת במקורה העליון, מצד כך זה כוס מלשון כיסופא - בושה.

א"כ, כאשר יש שני צדדים בלתי הדעת, זה לשון של כעס, כוס - כעס, הזכרנו שהאמצע נעלם, האל"ף נעלמת בכסא, הו"ו נעלם בכוס, ובכעס, זה השורש של הכ-ס - כעס. וכאשר יש חלוקה זה בחינת סומכוס, דעת המבדלת, ממון המוטל בספק חולקין. וכאשר יש הכרעה, הכרעה לימין זה במדרגת אהבה, כיסופין, כסף, "נפשי חולת אהבתך", "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'".

כאשר יש הכרעה לצד של השמאל דוחה - ריחוק, שורש הריחוק הוא בושה, זה מלשון כיסופין - שהופך להיות כיסופא, בושה. אלו הם ארבעת המדרגות של כוס במדרגת הדעת, כמו שנתבאר. א"כ, השנים כשלעצמו שזה מחלוקת, זה גימטריא של עקב, [פעמים כוס]. ובהבחנה של שלוש, שנים ונקודת אמצע, ההבחנות שנתבאר: מלחמה של אמצע, הבדלה של אמצע, הכרעה של אמצע לימין, והכרעה של אמצע לשמאל וזה בעומק, הארבעה שגנוזים בתוך השלוש.

כח כל הד' נוסות שגנוז בכוס השלישי

ויתר על כן, שזה המדרגה הרביעית שמתגלה בכוס השלישי, מפורש להדיא בדברי רבותינו, כמו שהזכרנו, שורש הכוס הוא גימטריא של כ"ו, שם הו"ה, שם הו"ה, שם הו"ה כידוע יש לו באופן כללי ארבע אופנים איך ממלאים אותו, ארבעה מילויים יסודיים, יש מילוי של יודי"ן, מילוי של יודי"ן ואלפי"ן, מילוי של אלפי"ן, ומילוי של ההי"ן, צירופם גם יחד - ערך ארבע המילים [של אותיות השם הו"ה] כידוע, ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, עולה בגימטריא רל"ב, אומרים רבותינו הו"ה ורל"ב הוא גימטריא של רנ"ח, ג' פעמים כוס עולה רנ"ח, זה הרמז כמובן, אבל המהות של ההגדרה המונחת בתוכה מהי? שג' פעמים כוס עולה שם הו"ה עם הארבע מילואיו, הרי שבכוס השלישי, גנוז ארבעת הכוסות, ארבעת הכוסות זה ארבעת המילויים של שם הו"ה, וגנוז בשלוש הכוסות - רנ"ח - ארבעת הכוסות הללו.

- הרי מה שאומרים על הכוס השלישי - אומרים עליו ברכת המזון, ברכת המזון, עיקר הדבר זה שלוש ברכות את המטבע של ברכת הזן תיקן משה, ויהושע תיקן את ברכת הארץ וכו', וביבנה הוסיפו עליו ברכת הטוב והמטיב, הרי שברכת המזון יש בה מהלך שהוא שלוש ברכות, ויש בה מהלך של ארבע ברכות, זה מה שמברכים על הכוס השלישית ברכת המזון, שלוש ברכות וארבע ברכות, כמו שנתבאר.

וביתר הבנה, כוס השלישי כנגד יעקב אבינו הוא העקב, ב' פעמים כוס עולה עקב, מצרפים לו את הי' שזה הכוס הראשון, זה עולה יעקב אבינו, כוס השלישי הוא כח של כוס שנמצא בו דבר והיפוכו.

ועכשיו, בהבנה עמוקה, "מתחיל בגנות ומסיים בשבח" כמו שנתבאר, הוא מתחיל ממקום המיצר וממשיך את ההגדה למקום המרחב, כל השנה כולה כאשר מגיע הכוס השלישי - כוס ברכת המזון הוא לא שלישי, אבל כאשר מגיע כוס שהוא כאן כוס שלישי כוס של ברכת המזון, שמה מסתיים המציאות של השתיה, יש כוס ראשון של קידוש, כוס שלישי של ברכת המזון, האמצעי אינו קיים, אבל הסיום של כל סעודה היכן היא? בכוס של ברכה אחרונה, איפה מתגלה בליל הסדר שיש המשך לאותו סדר - זהו הצירוף שאחרי הכוס השלישי יש מציאות של המשכה, שזה הכוס הרביעי. עד הכוס השלישי מתגלה תוספת, אבל לא מתגלה ה"אין סוף" שבלייל הסדר.

חזקה של אור ג' פעמים - מנחה "לילה כיום יאיר"

נחדד, ונסביר את הדברים הלילה של "ליל התקדש החג", הוא "לילה כיום יאיר", בכללות, בין כל יום ליום יש לילה, ומה שגורם לכל יום שיש לו סוף הוא הלילה שבא אחריו, שהוא עושה סוף, לאותו מציאות של יום, "גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור" זוהי המציאות שיוצרת לו מציאות של סוף, אבל ליל התקדש החג שהוא "לילה כיום יאיר", מה הוא מגלה? הוא מגלה יום, לאחריו יש יום, - שאחריו יש יום, אלו הם הימים י"ד וט"ו בניסן עם הלילה שביניהם, ולכן בעומק, גם י"ד הוא יום טוב, הוא לא יו"ט גמור, הוא יו"ט במקצת, מדין שבו מוקרב הקרבן פסח, והעומק שבדבר, מאיזה דין הוא מוגדר יו"ט, כי הליל ט"ו הופך להיות אור, א"כ מה הוא גורם, שהי"ד אין אחריו חושך, נמצא שלא רק ה"ט"ו הוא יום טוב, אלא היא גופא, זה אור בי"ד, אור בט"ו, וביניהם אין לילה אלא מציאות של לילה כיום יאיר, אז מה קורה עם הי"ד? הי"ד הופך להיות, ג"כ, מציאות של יום טוב, זה ההגדרה שהי"ד הוא יו"ט מדין הקרבת קרבן פסח שזה לצורך אכילת הפסח שבלייל ט"ו, שבלייל ט"ו מתגלה - "פסח על בתי בני ישראל", כלומר, דילג, ועל מה הוא דילג, על מה שכל השנה נאמר, "גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור", אז "יומם ולילה לא ישבותו", מה שנאמר בברית ביציאה מן המבול, בליל התקדש החג, מה מתגלה? שיש דילוג על הלילה שבין היום והיום, זה גופא יוצר את י"ד למציאות של יו"ט, זה נקרא מקצת יו"ט של קרבן פסח שנמצא בי"ד,

וא"כ, העומק הנוסף שמתגלה, הוא, שתמיד יש יום ויש לילה, כאן מתגלה שלוש הארות, יום י"ד, ליל ט"ו שהופך להיות אור, ויום ט"ו, זה עוד מהלך של "שלוש" נוסף שמתגלה, וזה כוס השלישי, כוס השלישי שהוא כנגד יעקב אבינו, תמיד יש אור - חושך, אור - חושך, אז אין לעולם חזקה של אור, איפה יש חזקה של אור, בליל פסח, - מעין השבת הראשונה שהיתה בבריאה שלא היה לילה,

- זה נקרא "ממחרת השבת תספרו חמישים יום", שלא שימש הלילה אלא שימש האור הראשון ל"ו שעות, מעין אותו דבר מתגלה בליל פסח שנקרא "ממחרת השבת תספרו" וגו', מתגלה - יום, יום ויום, ג' פעמים יום, זה מדרגתו של יעקב אבינו.

והעומק הפנימי שמתגלה הוא - "והאכלתיך נחלת יעקב אביך" שזה, "נחלה בלי מיצרים", זה נקרא יציאת מצרים, יציאה מהמיצרים, הגמ' שהזכרה בברכות בדף מ"א, בסוגיא של "עשרה דברים נאמרו בכוס", אומרת הגמ', כוס של ברכה מי שזוכה לה, זוכה למדרגת נחלה בלי מיצרים, מה העומק שבדבר, כפי שנתבאר השתא, הכוס של ברכה שמתגלה בה מהצד העליון שבדבר, הוא מתגלה מכח מדרגתו של יעקב שהלילה הפך להיות מציאות של יום, זה הכוס השלישי שמתגלה בליל פסח, תמיד בין כל שנים, השלישי מבדיל, כאן מה מתגלה, שהלילה לא הבדיל אלא מחבר ביניהם.

זה מדרגתו של יעקב אבינו, מכח "וישכב בלילה ההוא וילן שם כי בא השמש" - "עד השתא לא ישן", ב"עד השתא לא ישן", אז מתגלה המדרגה של תיקון דיעקב אבינו, של מדרגת הכוסות, בדקות, מה שי"ד שנה לא ישן, והגמ' אומרת הרי, בפסחים שעשרה כוסות תיקנו בבית האבל, ומוסיפים עליהם עוד ד' שזה י"ד, כנגד כך הוא לא ישן י"ד שנה להאיר את הכוס דקלקול של האבילות, וכאשר מתגלה מכחו של יעקב אבינו ההארה הזו, אז הכוס שלו היא באופן של כוס הוי"ה שמאיר, והאור שמאיר בכוס הוא אור של חזקה ג' פעמים כמו שנתבאר, זה כוס שלישי - והכוס השלישי של יעקב אבינו מאיר את עצמות ההארה של מדרגת הדעת.

נח ה'נחלה בלי מיצרים' שבכוס השלישי - שממנו מתפשט הכוס הרביעי

ומכחו של יעקב אבינו מאיר לכוס השלישי, שהכוס השלישי הוא יוצר המשכה של אותו אור, הסדר הרי, לא מסתיים בכוס השלישי, אלא בא אחריו כוס רביעי, כוס רביעי שבא אחרי כוס שלישי, מכח מה הוא מגיע, בפנים אחד לדבר, ראשית כשאנחנו עוסקים, בכוס השלישי - הוא מגיע מכח הכוס השלישי, מה מתגלה בכוס השלישי? שהכוס השלישי יוצר שיש המשך אחריו, הוא יצר קביעות של דבר, הוא יצר תפיסה שאין הבדלה של חושך בין אור לאור, והוא יצר מציאות של המשכה, זה עומק המשכה שבדבר. מה שהזכר דברי המשנה שנאמר "בין כוס שלישי לכוס רביעי לא ישתה" יש דין שאין הפסק, אסור להפסיק בין כוס שלישי לרביעי, מאיפה עומק יסוד הנידון, כמו שהזכר השתא, הכוס השלישי מגלה את עצמות הדבר שאין לו הפסק, הוא תמיד ממשיך, לכן "לא יפסיק", כי זה כל מהות ההארה של הכוס השלישי, שיכול להמשיך את אותו דבר.

חוזרים לדברי הגמ' בברכות דף כ"א, שהזכר, שהוא זוכה לנחלה בלי מיצרים, זה יציאת מצרים, נחלה בלי מיצרים, היא גופא עומק המדרגה שנקראת יציאת מצרים, ה"נחלה בלי מיצרים" כאשר בני ישראל יוצאים ממצרים, אז ברור הדבר שהיציאה היא לא רק יציאה בפועל שיוצאים מהמקום

שנקרא מצרים, שיש יציאה מחוץ למצרים, אלא ברור הדבר, שמתגלה כאן העצמות הפנימית המאירה של הדבר, שהוא הוא עצם מציאות האור שמתגלה, הוא גופא נקרא נחלה בלי מיצרים, ה"נחלה בלי מיצרים", כמו שנתבאר, היא עומק הגילוי של ההארה שלא מבדילה בין יום ליום, שלכן אין מציאות של לילה, מה שאין מציאות של לילה, זה גופא עומק נקודת הגילוי.

הראשונים מלמדים אותנו שזה עומק תיקון יציאת מצרים, כוס גימטריא של שם אלקים, האותיות שקודמות לשם אלקים, האל"ף, נשאר אל"ף, אין אות לפניו, אבל שאר האותיות כולם, סדר הדבר, - לל' - מקדימים את הכ', ה' - ד', י' - ט', מ' סופית - נשאר מ', עולה בגימטריא ע"ד, עם הכולל זה ע"ה, אומרים רבותינו להדיא שזה גימטריא של לילה,

כוס השלישי, העומק של ההארה שהוא מאיר, שהשם אלהים זה בבחינת המציאות של יום שזה הגימטריא של שם אלקים שמתגלה ביציאת מצרים, אבל לכל יום קדם לו מציאות של לילה, "ויהי ערב ויהי בוקר" למציאות היום קדם מציאות של לילה, משא"כ ביציאת מצרים מתגלה שהיום של ליל ט"ו לא קדם לו מציאות של לילה,

ה'מעשה בראשית' החדש שמתגלה בליל התקדש החג

- כאן מונח עומק עצום של סדר הדבר בשורש מעשה בראשית, יש לנו הרי שני שורשים לשבת קודש - שאנחנו מזכירים כסדר, "זכר לשבת בראשית", זה זכר אחד, וזכר שני, "זכר ליציאת מצרים", מה ההבדל בין זכר למעשה בראשית, לזכר ליציאת מצרים? בזכר למעשה בראשית, נאמר "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד", שזה בתחילה, יום ראשון דמעשה בראשית, עד יום שישי שגם בו נאמר "ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי, ויכולו", אבל ב"זכר ליציאת מצרים" מגלה **בנין חדש של מציאות העולם** במה שהלילה נהפך ליום, שזה הבחנה חדשה של מציאות העולם, זהו שבת קודש שיש גילוי של "זכר ליציאת מצרים", עיקר מדרגת השבת היא נחלה בלי מיצרים, כמו שאומרת הגמ' השומר שבת כהלכתה זוכה לנחלה בלי מיצרים, הגילוי שמתגלה מכח שבת קודש הוא שיש יום חדש של זמן של בריאת בראשית, [ושורש הדבר במה שהתגלה בשבת הראשונה שהמאור שימש ל"ו שעות].

והדברים הרי, פשוטים וברורים, חודש ניסן שנאמר בו "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה", אז כפשוטו של מקרא, ראשית במה שנאמר מפורש, יש כאן שנה חדשה, ויש כאן חודש חדש, אבל בעומק יותר, מה מתגלה ביציאת מצרים, ביציאת מצרים לא מתגלה רק שנה חדשה וחודש חדש, הרי יש מצות ספירת העומר, מצות ספירת העומר, "ממחרת השבת וגו' שבע שבתות תמימות תהינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום", וכדברי הגמ' במנחות, הידועים עד מאד, "מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי", נמצא שביציאת מצרים מה מתגלה? חידוש של שנה - מפורש בקרא, חידוש של חודש - מפורש בקרא. "החודש הזה לכם" ראשון הוא לכם לחדשי השנה, חידוש של חודש ושנה, אבל לא רק חודש

ושנה אלא גם שבוע וגם יום מתגלה בחידוש דיציאת מצרים, "מצוה למימני יומי מצוה למימני שבועי".

והכח הזה מתגלה מכח מדרגתו של יעקב אבינו, יעקב אבינו "שקעה לו חמה שלא בעונתה", מה ששקעה לו חמה שלא בעונתה, כלומר, הוא יכול להזיז את הסדר של ה"יום ולילה לא ישובותו", וכוחו של יעקב אבינו להזיז אותו, זהו הכח שמתגלה בכוס השלישי, כמו שנתבאר, כנגד יעקב אבינו, כח הכוס הזה מגלה שיש כאן יצירת מעשה בראשית חדשה, זה נקרא ליל התקדש החג, ליל התקדש החג, היא הארה חדשה במדרגת הכוס.

ההבחנה בכוס השלישי שבה הוא גבוה מכל הכוסות

וכמו שהזכרנו בדברי רבותינו, שהשם אלוקים, האות ה' שבו יכולה להתמלאות בג' מילויים, היא יכולה להתמלאות ב"י - ה"י - שזה הכוס הראשון, היא יכולה להתמלאות בה' - ה"ה, זה הכוס השני, והיא יכולה להתמלאות בא' - ה"א זה הכוס השלישי, הכוס השלישי מגלה התחלה חדשה של א', כוס השלישי מהצד הפשוט שלו הוא באמת שלישי, אחרי הראשון ואחרי השני יש כוס שלישי, אבל בעומק יותר, הכוס השלישי מה הוא מגלה, הכוס השלישי מגלה מדרגה של כוס שבה הוא יותר גבוה במידה מסויימת מכל הכוסות כולם, בערך שמוזכר עכשיו.

הדוגמא הבהירה והפשוטה, יש לנו ארבע כוסות, ומכל הכוסות באיזה כוס אנחנו עושים עליו ברכה שהוא דאורייתא? כוס ראשון, קידוש ביו"ט, בלי להיכנס לכל שיטות הפוסקים, אבל כל השנה כולה, ברכת המזון היא בוודאי דאורייתא כל השנה כולה, עצם הכוס של ברהמ"ז הוא לא דאורייתא, אבל ברהמ"ז שנאמרת עליו היא מצוה דאורייתא, הכוס השלישי הוא בנוי על מצוה דאורייתא להדיא, והגדרת הדבר - בהירה מאד - הכוס השלישי יש לו יסוד שהוא התחלה חדשה, הוא מצוה דאורייתא, כלומר, הוא מגלה את המתן תורה הא' של ה"אנוכי ה' אלוקיך", זה כחו של כוס השלישי שהוא מגלה את השורש היותר עליון.

ובפנים הללו א"כ, - מדרגת הכוס השלישי שהיא מדרגתו של יעקב אבינו, הוא מגלה יום חדש, וא"כ איפה מתגלה שלימות יציאת מצרים? בליל התקדש החג שלא היה מציאות של חושך, אלא היה מציאות של אור א"כ מתגלה שהלילה לא מגיע, אלא במקומו ממשיך מציאות של יום.

הכח של דילוג שבליל התקדש חג לארץ ישראל - משורש קפיצת הדרך של יעקב אבינו

וזה הרי, מה שהתגלה בגאולת מצרים, הרי ידועים עד מאד דברי התרגום שבליל התקדש החג, באו ענני כבוד והעבירו את בני ישראל לארץ ישראל ושם הם הקריבו את הפסח, ושם הם אכלו את הפסח, ולאחר מכן אותם ענני הכבוד חזרו והחזירו אותם בחזרה למצרים, איפה השורש של הדבר, לפי מה שנתבאר עד השתא, הזכרנו לעיל "תכוסו על השה", יש מדרגה של כוס ראשון שהוא בהבנה של כיסוי, זה מדרגתו של כוס ראשון, השורש של הכיסוי, שרה - יסכה "סוכה ברוח הקודש", מקביל לענני כבוד כמו שהוזכר קודם לכן.

אבל מצד ההבחנה של הכוס השלישי, מה מתגלה בכוס השלישי? שהם עוברים בחזרה לארץ ישראל, ליל התקדש החג הוא לא במדרגה של מצרים אלא הוא במדרגה של ארץ ישראל, זה מדרגת ליל התקדש החג, מכח מה הוא במדרגת ארץ ישראל, הרי ללכת ממצרים לארץ ישראל יש את סדר כל הדרך שצריך לעבור - אבל בליל התקדש החג מה התגלה? שיש כח של דילוג שהולך מ-מצרים ל-ארץ ישראל, זה מדרגה של הכוס השלישי, נאמר אצל יעקב אבינו "קפצה לו הדרך", "וישכב בלילה הוא וילן שם כי בא השמש" וכדברי חז"ל "שקעה לו חמה שלא בעונתה", שינוי יום ולילה - ונאמר שמה עוד דבר, שקפצה לו הדרך, מאותו שורש של דבר שהתגלה אצל יעקב אבינו [בלי להיכנס עכשיו לדקות של - "הדרך קפצה לו" או שהוא קפץ את הדרך] כאן התגלה שענני כבוד לקחו אותם, [ובדקות זה שלושה הגדרות הדרך קפצה לו, הוא קפץ בדרך, ונשיאת ענני כבוד] אבל מכל מקום, הצד השווה של כללות הדבר מהו? שנעשה מכח הכוס השלישי הארה שבני ישראל מדלגים לארץ ישראל, זה הכח של דילוג שמתגלה כאן.

ובהקבלה למה שהוזכר לעיל, כמו שהוזכר בראשית הדברים, כשיש שנים שמתנגדים אחד לשני, זה כעס, ובמדרגת הדעת, אם זה שנים שמבדילים זה בחינת סומכוס - "יחלוקו", ואם זה שנים שמכריעים, למציאות של ימיו, יש הכרעה של אהבה כיסופין, להכרעה של שמאל יש כיסופא - בושה.

מדרגת ה'שכינה ביניהם' שבכוס השלישי - שאין מציאות של חלל 'בין-לבין'

מה יש למעלה מכך? יש דעת שמעלה את שניהם למקום העליון, זהו מדרגת הכוס השלישי, זה היה כל מהלך פני הדברים עד השתא, כוס השלישי הוא לא במדרגה של הגילוי שבמהלכים של הדעת שהוזכרו עד השתא בלבד, אלא הכוס השלישי הוא במדרגה של "זכו - על ענני שמיא", ומתגלה שהעננים מביאים אותם אל ארץ ישראל, איך הם מביאים אותם לארץ ישראל? זה אותו כח שנמצא "בין לבין" של כל שני דברים, הוא הכח שנושאם ונוטלם.

הדוגמא הבהירה והפשוטה, "איש ואשה זכו שכינה ביניהם", שהיא כח הדעת, "ושכנתי בתוכם", "גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות", "גדול מקדש שנתן בין שתי אותיות", "כל אדם שיש בו דעה כאילו שנבנה בית המקדש בימיו" כמו שאומרת הגמ' בברכות ל"ג ע"א, זה כח השכינה שנמצא ביניהם, הכח הזה הוא הכח שמחבר ומצרף את שני הדברים האלה שנבדלים אחד מהשני.

לפי זה, נחשבן את מהלך הדברים,

כוס ראשון - הוא סתום, חתום, "כי סתומים וחתומים הדברים", כמו שהזכרנו, ראשי תיבות כוס.

כוס שני הוא הגילוי, אבל מה הוא מגלה, את מה שנמצא בין לבין, "כאן הבן שואל". ובכוס השלישי, כשהושלם המהלך של פני הדברים, מה מתגלה? שמה שנמצא בין לבין, ביניהם - זה לא מציאות של חלל, אלא הוא כולו מלא שכינה, זה הכח של כוס השלישי. מכח מדרגת

הכוס השני יש מה שנמצא בין לבין, - ראשון ושני, ומה שנמצא בין לבין, זה השאלה והתשובה שבהגדה, כמו שנתבאר. ומכח מדרגת הכוס השלישי מתגלה "איש ואשה זכו שכינה ביניהם" מכח ה"שכינה ביניהם" מתגלה שאין מציאות של חלל. כל כוס - ההגדרה הפשוטה שלו היא בהבחנה שיש לו בית קיבול, שהוא מציאות של חלל, והחלל הוא גופא הבית קיבול שבתוכו ממלאים את היין, זהו בבחינת מקום שנמצא בו חלל, בין לבין של הדפנות יש חלל, שזה המציאות של הכוס שבין הדופן הזו לדופן הזו יש חלל, זה הבין לבין שמתגלה בכל כוס.

התשובה שמכח הכוס השלישי- השבה אל השורש

אבל במדרגת הכוס השלישי מתגלה "אנוכי יוצא בתוך ארץ מצרים", ב"אנוכי יוצא בתוך ארץ מצרים" מתגלה שהאמצע מלא ממנו יתברך שמו, מה שנראה בין לבין הופך להיות שיש מציאות שהדבר מלא לגמרי, זה כוס שלישי שיוצר מציאות של חזקה. ומצד הפנים הללו, כפשוטו שאלה ותשובה, זה המדרגה שהבן שואל, ואביו משיב לו, אבל כאן בכוס השלישי זה לא תשובה לשאלה כפשוטו אלא זו מדרגה כמו שמבואר בדברי רבותינו, שכל "תשובה" היא נקראת **תשובה מלשון **השבה** אל השורש, מהי התשובה במדרגה העליונה? הוא משיב את החלל שנמצא בין לבין, ששם מקום השאלה, זה המדרגה העליונה. מתחילים את הדבר בכוס שני, "כאן הבן שואל", יש כאן שאלה של - בין לבין - "מי קיימא לשאלה", ושואלים "מה", "מה נשתנה" יש חלל, יש מקום של שאלה, ולהבין ברור, כפשוטו הארבעה בנים שואלים, חכם, רשע, תם, שאינו יודע לשאול, ומאיפה האב משיב? מאותו מקום של השאלות, זו מדרגה אחת שזו המדרגה של הכוס השני שאומרים עליו את ההגדה.**

מדרגת הכוס השלישי- גילוי השורש ה'אחד' שלמעלה מהאדבע

אבל במדרגה של הכוס השלישי שהוא כנגד יעקב אבינו, "נחלה בלי מיצרים", "שכינה ביניהם" התשובה שמשיבים לד' הבנים היא לא ארבעה תשובות, אם זה מקום שיש חלל, בין לבין, כמו שהוזכר, כשיש ד' בנים, יש ארבעה שאלות - ויש ארבעה תשובות, אבל ברור הדבר, בעומק, שהארבעה בשורשם הם אחד, זה מה שהזכרנו מדרגת הכוס השלישי שג' כוסות - ג' פעמים כוס הוא גימטריא רנ"ח, הוא גימטריא של שם הוי"ה עם הארבע מילויים של הע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שזה גימטריא רל"ב, ועם הוי"ה, עולה רנ"ח, אז מה התשובה של הכוס השלישי, משיבים תשובה אחת לכולם, והרי לכאור' "לפי דעתו של בן אביו מלמדו" כפשט לשון המשנה? אלא שכאן משיבים את הבנים לשרשם, וכשהשבנו את הבנים לשרשם, נעשה מציאות של תיקון מכח השורש שהוא אחד. **השורש של זה, זה ה-רנ"ח שהוזכר, רנ"ח זה אותיות חרן, שורש הסיפור יציאת מצרים - מאיפה הוא מתחיל לספר? מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ואיפה הוא "המתחיל בגנות", כמה שיטות שם בדברי הגמ' - ולחד מ"ד הוא מ"ארמי אבד אבי", כלומר, השורש שם מתחיל מה-חרן מהנחור, משם מתחיל, ולחד מ"ד זהו "מתחילה היו אבותינו עובדי ע"ז", איפה זה היה, זה תרח מלשון רתח**

- כעס, וחרן מלשון חרון אף, זה תחילת הסיפור, ומה הוא משיב להם לבסוף? כפשוטו והשתא גאלנו וגאל את אבותינו, אבל העומק של חז"ל, מה עניינו של "המתחיל בגנות" שזה החרן והתרח? הוא מחזיר תשובה לשורש, זה מה שנאמר "ושבת אל אבותיך בשלום" מלמד שעשה תרח תשובה בסוף ימיו, כלומר, שהתרח והנחור - חרן נתקנים שהחרון אף נתקן, זה התשובה שמשיבים לארבעה בנים, לא רק כפשוטו מתחיל בגנות ומסיים בשבח - "מתחילה ע"ז היו אבותינו עובדי ע"ז ועכשיו קרבנו המקום", זה תשובה אחת במדרגת כוס שני, ואז לפי כל דעת של בן אביו מלמדו, אבל התשובה העליונה מהי? שמתחילה היו אבותינו עובדי ע"ז, ומה קרה עכשיו? "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום" - מלמד שעשה תשובה, "עשה תשובה", זה התשובה האחת שמשיבים, לכל הארבעה בנים, כל הארבעה בנים משיבים להם תשובה אחת, כי מגלים להם איך נעשה תשובה ל"מתחילה היו עובדי עובדה זרה", היפך העבודה זרה, יש "אנוכי ה' אלוקיך", זה המדרגה השלימה של התיקון של הכוס.

הכוס שמתגלה בשלימות, זה הופך להיות במילוי של ה"א של האלקים באל"ף כמו שהוזכר, מתגלה הכסא השלם כס-א, בלי החסרון שבדבר, אזי מתגלה השלימות של מדרגת התשובה. וברור ופשוט הדבר, לא יתכן שיהיה מהלך של כל ליל הסדר של ארבע שמתחילים בארבע ומסיימים בארבע, שורש הארבע הוא כמובן, במה שנאמר בקרא "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", מפורש כמעט בחז"ל להדיא, שזה השורש לארבע כוסות [וזה שורש לכל הארבע שיש בכל מקום] אבל זה ה"ארבע" המפורש בקרא [זולת יום רביעי ששם יש קלקול המאורות, שבדקות זה עוד שורש נוסף, והסוגיות כמובן רחבות] אבל ברור הדבר, שבפסח, בליל התקדש החג, הוא לא מתחיל בארבע ומסתיים בארבע, הוא מתגלה בפירוד של הארבע "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", אבל חייב להיות שהוא מגלה את ה"עדן העליון", שמשם מקור המוצא, זה "האפיקו מן", שהוזכר, בבחינת המקום שממנו הוא יוצא, ממקור המעיין, ממקום הנביעה, ממקום ההשפעה שהוא יוצא, וזה השלימות שמתגלה בברכת המזון.

ולפי"ז, להבין ברור, יש תשובה שמשיבים באופן של הכוס שני, של ההגדה, של הבין לבין, ארבע שאלות, ולפי"ז ארבע תשובות לכל בן ובן, "לפי דעתו של בן אביו מלמדו", "אם אין בינה אין דעת, אם אין דעת אין בינה", ויש מדרגה של כוס השלישי, שמשם משיבים לכל הבנים תשובה אחת, ומה משיבים להם? משיבים אותם לשרשם, לאב שנמצא בנקודת השורש, זה שלימות מדרגת הכוס השלישי, תשובה אחת לכל הבנים כולם.

כוס רביעי

כדברי המשנה, גומר עליו את הלל, ואומר עליו הלל הגדול. הוזכר בגירסאות הראשונים, שלחלק מהראשונים כוס חמישי אומר עליו הלל הגדול.

כוס רביעי כנגד דוד מלכא משיחא, כיון שנתבאר מערכת של ג', ומערכת של ד', החידוש של ד' באיתגליא ממש, מתגלה כאן בכוס הרביעי, ג' הכוסות הקודמים לכך היו מעין המהלך של השלושה, מקבילים אהדדי - אבל הכוס הזה, הכוס האחרון, הכוס הרביעי, בו מתגלה מציאות החידוש, הוא מעבר לכוסות.

"אין קורין אבות אלא לשלושה", אבל דוד המלך ביקש "בחנני וצרפני ודע כליותי" שיקראו גם לו אב, כל המעשה שהקדוש ברוך הוא ניסה אותו בבת שבע, "וצרפתי כבור סיגך", ראשי תיבות כוס, זה בקשתו של דוד המלך, צרפני ודע כליותי, והכוס הזו א"כ, היא בבחינת בקשתו של דוד המלך, היא כוסו של דוד המלך, והיא חידוש, מכח בקשתו של דוד המלך.

בחינת הפגם שבכוס הרביעי - כנגד דוד המלך שהוא "בר נפלי"

ולפיכך, כיון שזה כוסו של דוד המלך שהוא נקרא "בר נפלי", גם הכוס הרביעית יש בה בחינה זו בצד מסוים, כשם שפרצופו של דוד הוא בבחינת "בר נפלי", כך גם הכוס האחרונה של דוד, יש בה את כל צורתו של דוד של ה"בר נפלי".

נתבאר לעיל שהכוס הראשונה היא סתומה וחתומה, "כי סתום וחתום", הכוס השנייה היא ה"בין לבין" של מה שנמצא, כוס ראשונה סתומה וחתומה בבחינת "עיטוף" - אחד מעשרה דברים שנאמר בכוס של ברכה, הכוס השנייה מקומה הוא בין הדבר הזה לדבר הזה, בין הדבר הראשון לדבר השני, הכוס השלישית היא ממלאה בשלימות את מקום החסר, וזהו הדין שנאמר בכוס של ברכה, מתוך ה"עשרה דברים שנאמרו", שאחד מהם הוא "מלא", אין בו חסרון, צריך שהוא יהיה מלא.

אבל הדבר הנוסף שנאמר בכוס של ברכה שצריך שהוא יהיה שלם, ולא פגום, כך שיטת רש"י ותוס', ולהיפך ממציאות הדבר הזה, יש את מציאות דוד מלכא משיחא, שהוא בבחינת כוס שאינו שלם, ובפנים הללו כוס עולה בגימטריא מום, מלשון חסרון, דוד המלך שהוא נפל, "עניא דלית ליה מגרמיה כלום", עליו נאמר "ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפי' מן התמחוי".

דבר נפלא כשמתבוננים, בפרק ערבי פסחים שנאמר דין של ארבע כוסות, לא נאמר להדיא דין של ארבע כוסות פעם ראשונה, אלא מתוך דברי המשנה "אפי' עני שבישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות" ילפינו שיש דין של ארבע כוסות, לאחמ"כ בהמשך המשניות, מזגו לו כוס ראשון, כוס שני, כוס שלישי, כוס רביעי, ובדברי הגמ' עצמה יש הרחבה של דין ארבע כוסות. אבל פעם

ראשונה שנאמר להדיא במשנה דין של ארבע כוסות, זהו האופן שזה נאמר, והיינו שזה נאמר דייקא ביחס לעני, שאין לו וביחס לכך שנותנים לו מן התמחוי. ובהבנה בהירה, זה כוס של דוד המלך כוס הרביעית "מארבע כוסות", כלשון המשנה "ולא יפחתו לו מארבע כוסות" שמתגלה מכח כוס הרביעי שהוא נקרא עני, עני זה עלמא דפירודא, אצל עני כל כוס וכוס היא מציאות לעצמה.

ולפי"ז בעומק, מה שנותנים לעני ארבע כוסות, וכמובן מצד היחס שמוזכר עכשיו, זה אינו דין שבאופן כללי יש חיוב לתת לו ארבע כוסות שהם יחידה אחת בשם אחד "ארבע כוסות", אלא יש דין לתת לו כוס ראשון, ויש דין לתת לו כוס שני - ויש דין לתת לו כוס שלישי, ויש דין לתת לו כוס רביעי.

אופני צידוף הכוס הרביעית לכל אחת מהכוסות

אבל יתר על כן, הרי כמו שהוזכר יש ארבע מדרגות במציאות של הכוסות, המדרגה הראשונה שבכוסות, שכל כוס דרך חירות תיקנו רבנן מצוה באפני נפשה, כל כוס היא מציאות לעצמה, המדרגה הנוספת, כל כוס היא מצורפת במערכת של שתיים שתיים, ובזה גופא הוזכר ג' אופנים: ישנו אופן שהכוס האחרון מצורף לראשון, כמו שהוזכר בהתחלה, ראשון ואחרון - תחילתו שתיה וסופו שתיה.

יש מהלך שהכוס האחרון מצורף לכוס השני - ששני הכוסות - הראשון והשלישי, יכולים להיות בכל סעודה, והשני והרביעי הם חידוש של מצות ליל התקדש החג, ובהקבלה לאותיות הוי"ה, שתיהם אותיות ה"א, שמקבילים אהדדי - משום ששורשם אחד.

ובהבחנה הנוספת הכוס האחרונה מצטרפת לכוס שקדמה לה, ג' וד' מצורפים יחד אהדדי, וכמו שהוזכר, הגדרת הדבר הוא שמהיכן יש כוס רביעית, מההמשכה של כוס השלישי מתגלה מהלך של כוס רביעי, כוס רביעי הוא לא כוס לעצמו, אלא מתגלה בו הכח של הכוס שמבריא מן הקצה אל הקצה בבחינת בריח התיכון שמבריא מן הקצה אל הקצה, והיינו שמהקצה העליון של ה"לי ראש", שנאמר בראש - בכוס הראשון שבו היא הבחינה של עיטור ועיטוף, עד הקצה התחתון של העקב, ששמה מתגלה מדרגתו של דוד המלך, שזה ע"י ההמשכה מהכוס השלישי לכוס הרביעי, מהעקב בבחינת יעקב, הכוס השלישית מאיר לכוס הרביעית.

ולפי"ז, דייקא נאמר "אפילו עני שבישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות ואפי' מן התמחוי", מהו תמחוי? תם - חוי, - תם, זה הדמות תם שחוקקה בכסא הכבוד, זה יעקב אבינו "איש תם יושב אהלים" הוא ממשיך ומשפיע שורש העניות מכח החיה - חוה, שורש העניות שבאה לעולם בחטא הראשון, התם ממשיך לרביעי, הוא ממשיך את הדבר, זה נקרא תמחוי, תם - חוי, הוא ממשיך את הדבר, שמן הכוס השלישי נמשך הכוס הרביעי, זה מדרגת כוס רביעי ש"לא יפחתו לו מארבע

כוסות", והשורש הוא ה"ארבע" שבדבר, כוס רביעי, "ואפי" מן התמחוי שניתן לעניי, כמו שנתבאר.

המשכת הכוס השלישי לכוס הרביעי - מה'מלא' ל'חסר'

ובפנים הללו א"כ, השורש של כוס של דוד המלך הוא בבחינת כוס פגום, הוא כוס חסר, הוא כוס שאינו מלא, באותיות אלקים, כמו שהוזכר, יש בהם אותיות מ-ל-א, אבל הגימטריא של אלקים הוא מום, הוא חסר, מה"מלא" של יעקב אבינו ממשיכים לאלקים בבחינת מום שמתגלה החסר, וזה הדין ש"בין כוס שלישי לרביעי לא ישתה" המשכה מהכוס שלישי לכוס הרביעי, מהמלא לחסר, כמו שנתבאר, זה כוסו של דוד המלך.

והכוס הזה של דוד המלך, מהצד התחתון שבו, הוא באמת נמצא במדרגה השפילה של העני, אבל שתי צדדים למטבע - הכוס האחרון הרי, כמו שהוזכר, יש לו בחינה שהוא מצורף דייקא לכוס הראשון, שזה בבחינת השתיה שמתגלה בליל התקדש החג, מתחילים בשתיה ומסיימים בשתיה.

ואמנם יש דין שלאחר האפיקומן, [ובזמן שביהמ"ק קיים זה היה לאחר אכילת קרבן פסח] אסור לטעום שום דבר כדי שישאר לו טעם מצה [פסח], "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" שישאר בפיו טעם מצה. וכמו שמבואר בראשונים בסוגיא שם השאלה שהרי הוא שותה את השתי כוסות לאחר אכילת המצה, ומבואר התשובה, מפני שזה מן המצות, ולכן לא חיישי' לה שזהו מצותו במה שהוא שותה את הכוסות.

אופן הצירוף של טעם המצה לטעם שתית הכוס

ועומק התשובה מהי? עומק התשובה היא, שלא נשאר כפשוטו טעם מצה, שהרי אח"כ הוא שותה שתי כוסות, [וביותר לפי השיטות שיש גם כוס חמישי] אלא ביאור הגדרת הדבר, טעם מצה מצטרף לטעם שתיית הכוס, שזה הטעם האחרון, זה נקרא "אפיקו - מן", אפיקו את המן משורש, כמו שהוזכר קודם לכן.

וביאור הדברים, כאשר אנחנו מצרפים את המצה ל-כוס, יש כמה וכמה צירופים, והזכרנו לעיל, ועכשיו נזכר צירוף נוסף, יש חמישה מיני דגן, מה שמבואר במשנה בפסחים, אפשר לעשות את המצה מחמשת מיני דגן, אחד מהחמשת מיני דגן הוא כוסמין, כוס - מין, אז מצד הקלקול, זה כוס - מין, שאדם הראשון לחד מ"ד, "ענבים סחטה לו ואכל, ושתה", [אכילה ושתיה] ואדם הראשון מין היה, כלשון הגמ' לחד מ"ד בסנהדרין, כוס מין, מצד הקלקול, זה הכוסמין דקלקול.

אבל כשמתגלה ימי הפסח, מתקנים את ה-תמחוי, תם חוי, החטא של חוה של ה"ענבים סחטה לו ואכל" חוזרים ומתקנים אותם בשתיית היין דפסח. ולחד מ"ד חטה היה, ולחד מ"ד ענבים היה, זה אכילה, וזה שתיה, והתיקון הוא בכוס מין, אדם הראשון שהוא כוס - חוי, שמתקן אכילה

ושתיה כמו שהוזכר שחמרא הוא גם מיסעד וגם שתיה, נתקן יחד, המדרגה הזו של אכילת אדם הראשון בליל התקדש החג.

ומכח כך מתגלה שהשתיה של הכוסות האחרונים, שלישי והרביעי, ובעיקר הרביעי שמצטרף לחמישי, כמו שנסביר בעז"ה מיד להלן, הוא מגלה שהמצה מצטרפת עם הכוס, כמו שהוזכר, ואיפה נקודת הצירוף **בחמשת** מיני דגן, דייקא, חמישה שמקביל לכוס **החמישי** מתגלה הצירוף של האכילה והשתיה, וזה הטעם שנשאר בסוף ליל התקדש החג.

בדרך רמז, ולאחר מכן ההבנה, מצה בגימטריא **קל"ה** בגימטריא, **כוס** בגימטריא **פ"ו**, צירפנו פ"ו עם קל"ה, עלה בידינו **רכ"א**, **ארכ**, והגמ' מפורש דורשת ביומא, על מה שדוד המלך אמר "כוסי רויה", **"רויה"** בגימטריא **רכ"א**, מכאן שכוסו של דוד המלך מחזיק **רכ"א** לוגין.

ובהבנה בהירה, כל כוס גדר שיעורו לכל הפחות, הוא **רביעית הלוג**, וראשית, זה עוד הגדרה עמוקה שמתגלה במדרגת ה"ארבע", כשמתגלה ה"ארבע כוסות", אם ניקח כל כוס, מה השיעור שלה? רביעית, אבל כאשר שותים "ארבע כוסות", כמה שותים סה"כ? שותים **לוג שלם**, אז הגענו לשלימות של האחד.

ויתר על כן, זה לא רק שלימות של אחד אלא זה שלימות של **רכ"א לוגין**, [לא רכ"א רביעיות], ורכ"א לוגין היא כוסו של דוד המלך, כמו שאומרת הגמ', שדורשים מ"כוסי רויה" בגימטריא **רכ"א**, רכ"א לוגין.

ועכשיו ההבנה הבהירה, יש כוס אחד - כוס רביעי, שהוא בבחינת עלמא דפירודא, זה העני, כמו שהוזכר, "ולא יפחתו לו מארבע כוסות", עני זה עלמא דפירודא שכל כוס הוא כמציאות לעצמו, יש מדרגת ה"שנים" שמתגלה בכוסות, כמו שנתבאר, ומצד כך, הכוס הרביעי מצטרף לראשון, מצטרף לשני ומצטרף לשלישי, כמו שהוזכר, יש מדרגה של **שלוש** שמתגלה עד הכוס האחרון, או ששלוש הכוסות הראשונים הם אחד, כי זה הסדר, קידוש, גאל ישראל, וברכת המזון, שאז מסתיים הסדר מצד הסעודה שבו, כמו כל סעודה, והכוס הרביעית היא לעצמה, וישנה את ההבחנה שהכוס האחרון הוא מצטרף לשלוש, כי הכוס הראשון הוא נמצא באיתכסיא, ושלושת הכוסות האחרונים הם מציאות הגילוי כמו שנתבאר, ובלשון אחרת והיינו הך, הכוס האחרון יכול להצטרף לשתיים הראשונים שהכוס השלישי הוא כוס כמציאות לעצמו ששורשו בדאורייתא - בברכת המזון. כמובן שכל נקודה ניתנת להרחבה,

אבל עיקר הגילוי האחרון שמתגלה בכוס, מה שדיברנו לעיל, שהכוס הוא במדרגה של רביעי שמצטרף לג' כוסות, שכל הארבע כוסות יהיו בב"א.

נחזור עוד פעם ונחדד, הכוס הראשון, כמו שהוזכר, הוא בבחינת כיסוי.

הכוס השני הוא בבחינת - בין לבין.

הכוס השלישי הוא בבחינה של ה"מלא", אין חסרון, אין חלל.

הכוס הרביעי, מצד התחתון שבו הוא פגום, ומצד התיקון שבו מהו? לכאוו, הוא הופך להיות שלם,

כח התיקון בכוסו של דוד המלך שה'בית קיבול' הופך להיות שלם

אבל נדגיש עכשיו, יתר על כן, כוס הראשון הוא מכוסה, ולכן הוא אחד, הוא נעלם והכיסוי יוצר אחדות, כוס השני הוא נמצא בין לבין - וכמו שהזכרנו שבכוס עצמו יש בין לבין בדופני הכוס יש בין לבין, שתוכו, הוא בין שני הדפנות, הכוס השלישי מגלה "מלא", כלומר, החלל התמלא, הכוס הרביעי שהוא פגום, מה הפגום שמתגלה בו? יש פגום ביין, אבל, דוד המלך, זה לא רק "פגום" מצד היין, אלא הכוס עצמו הוא פגום, זה מה שהזכרנו, **כוס** בגימטריא **מום**, והחידוד כאן הוא שהרי יש יחס של היין ויש יחס של הכוס, כמו שהוזכר בראשית בדברים, והפגם כאן בכוס עצמו. **וביחס לדוד המלך** אצלו נאמר "כוסי רויה" - הוא נקרא "בר נפלי" מצד הקלקול. ראשית, ה"בר נפלי" שלו מהו? הכלי קיבול שלו הוא "בר נפלי", ולכן **הכוס** עצמה הוא בבחינת **מום**, הוא חסר, הוא מציאות של בר נפלי, וכאשר מתגלה התיקון, לכאוו היינו שהכוס עצמו נתקן, שמתגלה שכוס עצמו הוא "כלי המצרפן", כמו שהוזכר לעיל, זה התיקון של הכוס כאשר הוא נתקן. **אבל ברור הדבר** שאם הוא היה מקולקל והוא נתקן אז יש "יתרון האור מן החושך" וכאשר הוא הופך להיות בבחינת "יתרון האור מן החושך", הוא לא הופך להיות רק ה"מלא" של הכוס השלישי, שזה מצד היין, אלא הוא הופך להיות ה"מלא" שבכוס, שמצד הכוס עצמו, הכוס שלם.

כח האדיקות שבכוסו של דוד המלך שהופך להיות כוס גדול

ויתר על כן, העומק של הכוס הרביעי היא, "כוסי רויה" שבגימטריא **רכ"א**, כמו שנתבאר, מלשון **ארכ** - מלשון **מתארכ**, הזכרנו בכוס השלישי שזה מדרגת יעקב אבינו שיש בה את ה"נחלה בלי מיצרים", כלומר לכוס, אין לה צמצום, ומה שאין לה צמצום, זה משום שהאור אין לו צמצום של יום לילה ויום שיש כסדר, אלא זה הופך להיות הארה נמשכת בלא לילה, זה נקרא **אורך**, מלשון **אור-ך**, **אור שמתארכ**, זה הארה שהשלישי נותן לרביעי. אבל בעומק ברביעי יש לו הארה העליונה יותר, וההארה העליונה שמתגלה בכוס הרביעי שהיא כוסו של דוד המלך, כמו שאומרת הגמ' בפסחים בדף קי"ט, שלעתיד לבוא הקב"ה נותן כוס לאברהם אבינו לברך, ליצחק לברך וליעקב לברך, וכל אחד מהם אומר מדוע אינו יכול לברך, אברהם אומר, יצא ממני ישמעאל, יצחק אומר יצא ממני עשיו וכו', הוא לא יכול לברך, יעקב, משום שנשא שתי שנים, זה בחינת הדעת של הכוס השלישי והרביעי, שהם כנגד לאה ורחל, ולכן הוא לא יכול לברך, רק דוד המלך יכול לברך לעתיד לבוא.

מה שכוסו של דוד המלך, הוא בבחינת **ארכ**, היינו כמו שמבואר בדברי רבותינו, שהוא מתארכ גם לעוה"ב, זה כוסו של דוד המלך, כוס אחרון שהוא כוסו של דוד המלך, הוא עולה מהפגום, ולא רק מה"פגום" שביין אלא מה"פגום" שבכוס, ואז הוא נתקן והוא הופך להיות לא רק מלא, אלא

הוא הופך להיות שלם, אבל, יתר על כן, מתגלה כאן כוס של דוד המלך, שהוא הופך להיות כוס גדול.

הזכרנו את מחלוקת הראשונים, שהרי כאשר יש כוס של רביעית בוודאי לכתחילה צריך לשתות רביעית, או רוב רביעית - מלוא לוגמיו, אבל כאשר יש כוס גדול, כמה הוא צריך לשתות? ישנה הבחנה שהוא צריך לשתות רביעית, תלוי לפי השותה, וישנה הבחנה שהוא צריך לשתות את רוב הכוס, ולכתחילה את כל הכוס כולו, מאיפה השורש שיש כוס גדול? זה מתגלה בכוסו של דוד המלך.

הגילוי בכוס הרביעי שמעלים את הה' דעוה"ז למדרגת הי' דעוה"ב

איפה השורש של כוסו של דוד? הפעם הראשונה שהוזכר הסוגיא של כוסות, כמו שהזכרנו את דברי חז"ל, הוא נמצא בסוגיא של פרעה, [הגמ' בסוטה אומרת שזה ג' כוסות, חז"ל במקום אחר אומרים שנאמר שמה ארבע כוסות, ובפרטות יותר נאמר שם בפסוק חמש, יש לשונות כאלה וכאלה בדברי חז"ל] שנאמר שם "וכוס פרעה בידי" - ומצד כך, היפך הפה דתיקון של פה - סח, זה הפה דקלקול של פרעה פה רע. של כוסות, היפך ההגדה של כוס שני.

אבל למעלה מכך, נאמר בבראשית עוד סוג של כוס, שזהו הגביע של יוסף, וכידוע עד מאד בדברי רבותינו, גביע בגימטריא כוס, היינו הך - ומהו גביע, כמו שמבארים הפרשים, הוא מלשון "כוס ישועות אשא", הגבהה, שזה הרי הדין שכוס צריך להגביהו טפח, וזה אחד מעשרה דברים שנאמרו בכוס של ברכה, שהוזכר פעמים הרבה, צריך להגביה את הכוס טפח, מאיזה דין צריך להגביה את הכוס טפח, מבואר בגר"א, שזה משום שטפח הוא חמשה אצבעות, ומרימים אותו מהה"א ליו"ד, זהו מה שצריך להגביהו טפח, עולם הבא נברא ביו"ד, עולם הזה נברא בה"א, כדברי חז"ל.

ולפי"ז כשנאמר אצל דוד המלך שהוא המברך לעתיד לבוא, מאיזה דין הוא המברך לעת"ל? מהדין שכוס צריך להגביהו טפח, הוא עולה מהמדרגה של ה"א למדרגה של היו"ד, ולהבין ברור, בכללות המדרגה של ה"א, היא תשובה, אלא שהה"א ראשונה שהיא כנגד הכוס השני, מכחה מסבירים לארבעה בנים תשובות, שכנגד ארבעה בנים, לכא' משיבים תשובה, ומכח מדרגת יעקב אבינו בכוס השלישי, כמו שהזכרנו, מה התשובה שמשיבים, מחזירים אותם לשורש, זה יעקב שמבריח מן הקצה אל הקצה, הוא מחזיר לשורש.

מדרגת "הלל הגדול" שנאמר על הכוס הרביעי

אבל יש מדרגה יותר עליונה, שהיא מדרגת כוס רביעי, גם שם זה ה"א, אבל את הה"א עצמה משיבים ליו"ד, משיבים את העולם הזה למדרגה של עוה"ב, זה מדרגה של כוס רביעי, מה שהכוס רביעי גומר עליו את הלל, מצד כך התחילו את הלל בכוס השני, ומסיימים אותו ברביעי, יש פה את בחינת השנים, אבל, "אומר עליו הלל הגדול", מה זה "הלל הגדול", שלפי חלק

מהראשונים, זה בכוס לעצמו כוס חמישי, העומק שבדבר, שהכוס הרביעי מעלה את הה"א בחזרה אל היו"ד, לכן זה גם נקרא כוס חמישי, מצד מדרגת הה' שבו.

ולפי"ז, להבין נפלא מאד, יש עוד צירוף של שמות שמתגלה בכוס, הזכרנו את ההוי"ה - כ"ו, שמתגלה בכוס, הזכרנו את האלקים, כל ההגדרת שנאמרו בכוס אבל יש אופן נוסף של כוס, צירוף של שני שמות, א-ה-י-ה, ואדנות, אדנות - ס"ה, א-ה-י-ה, כ"א, וכשצירפנו את שתיהם, מבואר בדברי רבותינו, עולה בידינו כוס.

ועכשיו בהבנה הבהירה, יש את הכוס שנמצא השתא בידינו, זה כוס במדרגה אחת, אבל יש כוס דלעת"ל, בחינת להגביה, שעולה מה"א ליו"ד כמו שנתבאר, גביע "כוס ישועות אשא", הוא מרים את הכוס, זה דוד המלך, "כוסו של דוד המלך לעת"ל רכ"א לוגין", זה הכוס הארוך, מה אומרים "הלל הגדול", זה נקרא א-ה-י-ה, אדנות, זה גילוי דלעת"ל, זה כוס שמתגלה במדרגה של לעתיד לבוא, על המדרגה הזו האחרונה, יש את הכוס האחרונה, הכוס הרביעית שמצטרפת לחמישית, או לפי השיטות שיש להדיא חמישית, או לפי השיטות ש"אומר עליו הלל הגדול", שזה מעין חמישי, אבל, בין כך ובין כך, מהי הכוס האחרונה? היא הלל הגדול, - הלל בגימטריא אדנות, וא"כ זהו א-ה-י-ה הלל.

יש הלל שאומרים היום, ויש הלל שאומרים לעתיד לבוא, מתי בעוה"ז אומרים הלל מעין לעת"ל? זה "אומר עליו הלל הגדול" כמו שנתבאר, השתא יש לכל דבר גבול, הגבול של כל דבר למעלה הוא נקרא גג, אבל כמו שמבואר בגמ' בפסחים שכשהיו אומרים הלל היו "מרפסין איגרא", משברים הגגות, "כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא" זה לשון מליצה, אבל יש כאן גילוי של הכח העליון, הגג תמיד נעשה מציאות שהוא מכסה את מה שלמטה, אבל הוא גם מכסה את העליון, שלא ירד לתחתון, כדוגמת בית ועליה - "ולמכסה עתיק יומין" - דברים המכוסים "ללעתיד לבוא" נגלו לרבי עקיבא וחביריו, הכוס האחרון המדרגה שלו היא מדרגה של "הלל הגדול", א-ה-י-ה אדנות, א-ה-י-ה הלל, שזה מקביל אהדדי, זה המדרגה של הכוס.

הכוס האחרון - הממוצע בין עוה"ז לעוה"ב

מצד כך המדרגה העליונה של הכוס האחרון היא גילוי של כוס שעתיד להיות לעתיד לבוא, יש את הכוס של לעתיד לבוא, והכוס האחרונה היא מדרגת הממוצע בין עוה"ז למדרגת עוה"ב, הוא ממוצע בין שניהם, הוא גם - בין לבין - אבל הוא לא ה-בין לבין - של הכוס השניה שהיא כנגד הה"א הראשונה שבשם, ששמה זה מה בין הלילה הזה לכל הלילות כולם, כמו שנתבאר בהרחבה לעיל, אלא הכוס האחרונה שהיא גם כוס של הה"א, היא נמצאת בין העולם הזה לבין עולם הבא, ולכן אומרים על הכוס האחרון שני דברים, מצד אחד, גומר עליו את ההלל, את ההלל הקודם, אבל מצד שני, מה אומר עליו? את ההלל הגדול.

"מזכירין יציאת מצרים בלילות" ומזכירין יציאת מצרים לימות המשיח כמו שאומרת הגמ' בברכות ומובא בהגדה, אבל תהיה יציאת מצרים טפלה, ושעבוד מלכויות וגאולתם לעת"ל יהיה עיקר, המדרגה הזו, מתגלה כאן בכוס הרביעי, - הכוס הרביעי אומרים סיום של הלל, ואומרים הלל הגדול, אז מה ההגדרה של אותו כוס? מצד מה שגומרים עליו את הלל אז זה טפל, זה השלמה של מה שחסר מקודם לכן, אבל אומרים עליו הלל הגדול שהוא השורש של הלעת"ל, "כוסי רויה", כמו שנתבאר, בהבחנה של "מצה" ו"כוס" שזה בגימטריא ארך שזה בחינת הצירוף דלעתיד לבוא, זה הגילוי שמתגלה בכוס הרביעי.

ומה שהוזכר בשאלה, הרי אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן וא"כ איך שותים שתי כוסות לאחר מכן, והתשובה שתירצו ששתיה של מצוה לא מעכבא, מה עומק הדבר שמצוה לא מעכבא, ביחס דידן השתא - מצוה מלשון צוותא, כלומר זה הצוותא של המצה והכוס, מצה, כוס - מ"ם וכ"ף, זה מך, "וכי ימוך אחיך", מך זה עני.

הכוס האחרון - כולל בתוכו את כל הכוסות

זה מה שהכוס האחרון בא לתקן מ"עניא דלית ליה מגרמה כלום" בחינת דוד המלך, שזה ההבחנה ש"אין פוחתין לו מארבע כוסות" שהוזכר זהו הכוס האחרון שמצרף את המצה ואת הכוס, וע"כ, מה הוא מגלה? הוא מגלה כוס דלעתיד לבוא, הכוס דלעת"ל הוא כוס גדול, עד שמה שנאמר במדרגת עולם הזה "שתאן כולן בב"א, ידי ד' כוסות לא יצא", אבל לעת"ל מכח המדרגה של הכוס האחרון שמאיר את הכוס של מדרגת "גביע", מדרגה של גבוה, "מרפסין איגרא", הוא גבוה והוא משבר את הגגות, כמו שהוזכר, והוא עולה ללמעלה, הכוס הזה מגלה כוס שבתוכו נמצאים כל הארבע כוסות בב"א.

אברהם לא יכול לומר ברכה על הכוס הזה, יצחק לא יכול לומר, יעקב לא יכול, כל אחד מהם יש לו כוס, אבל לדוד המלך, איזה כוס יש? יש לו כוס אחת שחובקת בתוכה ומצרפת את כולם בב"א.

זה ההבחנה שהוזכר וצרפתי כבור סיגין, ר"ת כוס, דוד המלך אומר "צרפני ודע כליותי", ועל זה הקב"ה ניסה אותו במעשה דבת שבע, וכדברי חז"ל "כל האומר דוד המלך חטא אינו אלא טועה", מה שהקדוש ברוך הוא ניסה אותו בבת שבע, מהו מדרגת בת שבע, המדרגה השביעית כידוע בדברי רבותינו, ובערכין דידן השתא, זהו הצירוף של הג' מצות והד' כוסות, צירוף של כל מהלך ליל התקדש החג של שלושה וארבעה, זהו נסיונו של דוד המלך שהוא במדרגה של בת שבע.

ובהבנה בהירה, אברהם לא יכול לברך, כי יצא ממנו ישמעאל, יצחק לא יכול לברך, שיצא ממנו עשיו, יש להן פסולת, יעקב לא יכול לברך כי הוא נשא שתי אחיות, מה עומק המדרגה שהוא נשא שתי אחיות, יש לנו שלושה אבות וארבע אמהות, המצות הם כנגד אבות, לכן הם שלוש, וארבע כוסות כנגד ארבע אמהות, כמו שמפורש להדיא בדברי רבותינו.

כאשר באים לברך על הכוס דלעת"ל, שכולל את כל הארבעה, לכאוו' מי צריך לברך, מי שיכול ליצור ארבעה הוא זה שצריך לברך, וא"כ בשלמא אברהם לא יכול לברך כי מתגלה אצלו חסרון, יצחק לא יכול לברך כי גם אצלו מתגלה חסרון, ואף שיצחק בגימטריא ד' פעמים בן כמו שהוזכר שזה כנגד ארבעה בנים, ובזה לכאוו' הוא מצורף לארבעה, אבל יש לו מום בבן בעשיו ולכן הוא לא יכול לברך, אבל יעקב אבינו שנשא ארבע נשים, שתי נשים ושתי שפחות, ברז"ל, ר"ת בלהה, רחל, זלפה, לאה, כידוע, אז לכאוו' הוא צריך לברך, הוא יצא לכאוו' מהמדרגה של האבות ונצטרף לארבע אמהות, אברהם נשא רק את שרה, [הגר אינה מן הבית] יצחק נשא את רבקה, אבל יעקב אבינו נושא גם את רחל וגם את לאה, שבו נשלמים ארבע אמהות, ויתר על כן יש לו ארבע בפרטות, בלהה וזלפה שכוללות בתוכם, וא"כ הוא מצטרף למדרגה של ארבע, אז לכאוו' הוא זה שהיה צריך לברך? אבל, יעקב אבינו לא יכול לברך כי אסור לשאת שתי אחיות כששתיהן בחיים, שם מתגלה צד מסויים שאינו שלם, [ולכן כשהוא נכנס לארץ ישראל רחל מתה, כדברי הרמב"ן, כידוע מאד] אבל, מ"מ, היה הו"א שיעקב דייקא יוכל לברך, מדוע? כי הוא נושא ארבע נשים, לכן הוא יוכל לברך.

גילוי ההתארכות של הי"ד נוסות שבכוסו של דוד

אבל בעומק יותר, רק דוד המלך הוא זה שיכול לברך, דוד המלך לא רק שהוא בבחינת הארבע, למלך הרי מותר לשאת ח"י נשים, [שזה בחינת ה"ח"י שבכוס לפני מזיגתו במים] כמובן שלא אחיות - אבל דוד המלך, בעומק, מה הוא מצרף? הוא מצרף את כל הכוסות כולם, ולהבין ברור, איך הוא מצרף את כל הכוסות כולם, יש ארבע כוסות, אבל "עשרה דברים תיקנו חכמים בכוס", איפה השורש שהארבע נתקנים והופך להיות עשרה, שזה הבחינה שיתגלה בעשרה דברים שתיקנו חכמים בכוס, כי מבחינת המנין אחד ועוד שנים ועוד שלוש ועוד ארבע, כמו שמסדרים רבותינו, עולה עשרה, ארבע כוסות בעומק הם, עשרה.

אבל, כנגד עשרה דברים שתיקנו בכוס שזה הגמרא בברכות בדף מ"א, יש בגמ' בכתובות בדף ח' ובפסחים דף קי"ח, שתיקנו גם עשרה כוסות בבית האבל, כנגד העשרה דקלקול יש עשרה דתיקון, איפה השורש של הכוסות שבבית האבל? כי האבל הגמור זהו דוד המלך שהוא "בר נפלי" הוא האבל הגמור, וכמו שמבואר שם בגמ' הוסיפו עליהם עוד ד' כוסות בבית האבל, אז לכמה כוסות הגיעו בבית האבל לי"ד, שזה בגימטריא דוד, דוד הוא האבל הגמור והוא ה"הוסיפו עליהם מעשרה לי"ד, מה זה ה"הוסיפו" כו'? צירפו את השורש שהוא ארבע עם ההתפשטות שלו שהוא עשרה, שאחד ושנים ושלוש וארבע, עולה עשרה, צירפו את השורש עם הענף, הוא היו"ד ודלת שמתגלה אצל דוד המלך, לאחר מכן עמדו והעמידו אותם על תיקון הראשון מחמת הקלקול שהיה, אבל מה מתגלה כאן, שמה שיש בבית האבל י"ד כוסות, זה הצד המקולקל הגמור, שהוא

בית האבל בחינת חוה, "ענבים סחטה לו ואכל", זה כחו של דוד המלך מצד נקודת הקלקול, שהוא "בר נפלי".

אבל כשמתגלה התיקון של "כוסי רויה" אז מה שנראה התארכות של י"ד כוסות, הופך להיות "כוסי רויה" לא ארבע רביעיות שכ"א הוא רביעית הלוג - רבע, אלא מה מתגלה אצל דוד המלך, מתגלה מציאות ה"שלם" שבלוגין, מתגלה ה"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", זה הלוג, גל שמתגלה מכחו של דוד המלך, מצד כך אלו הם הי"ד כוסות שמתגלים.

"לי נאה לברך", מהו "לי נאה לברך", הוא לא מברך רק על ארבע כוסות, אלא בעומק הגביע שמתגלה מכח של דוד המלך, הכוס הגדולה, מתגלה השורש, מתגלה הי"ד כוסות, ומתארכים בהבחנה של יד, שבגימטריא דוד, זה "ידא אריכתא" וזה כוסי רויה, רכ"א, זה הי"דא אריכתא של דוד המלך, זה כחו של הכוס שמתגלה מכחו של דוד המלך.

הגילוי בכוסו של דוד המלך לעת"ל שבצמח הכוס היא חלק מהקומת אדם

ומכח כך בעומק, הגדרת הדבר, הרי כסדר, בדברי השי"ס, האשה נקראת כוס, "לא יתן עיניו בכוס אחר" וכן ע"ז הדרך, כמה וכמה פעמים בשי"ס, הניסיון של בת שבע בחינת אשה, הוא ניסיון בכוס, וכאשר מתגלה השורש של מציאות הדבר, "זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם" אדם דוד משיח, אז מתגלה שהכוס הוא חלק ממציאות האדם, "לוקחו בשני ידים ונותנו בימין", הימין הופכת להיות ידא אריכתא, אז מתגלה שהכוס היא חלק מידו, זה נקרא שלימות הכוס דלעת"ל, שלימות הכוס דלעת"ל, הוא לא כוס לעצמו, השתא הכוס שמתגלה, "ואתן את הכוס על כף פרעה" יש כוס של פרעה, שהיא נמצאת חוץ ממציאות האדם, ואיפה מתגלה הכוס במדרגה הגמורה והשלימה, שעצם הכוס היא חלק מקומת האדם עצמו, זה שלימות מדרגת הדבר.

ובהבנה בהירה ופשוטה, כאשר האדם שותה כוס יין כפשוטו אז היין לא יכול להתקבל רק אם יש לו כוס, הוא לא חלק מן האדם, אבל כאשר מתגלה הדברי תורה שהם בבחינת יינה של תורה, שמה היין והכוס הם מחוברים יחד אהדדי, זה השלימות של מדרגת האור שמתגלה מכח ההארה של ליל התקדש החג, הארבע כוסות, כמו שהזכרנו את דברי חז"ל, שתה רביעית - יוצא רביעית מדעתו, שתה חצי לוג - יוצא חצי דעתו, שתה ג' רבעים יוצא ג' רבעים מדעתו, עד שהוא שותה - לוג, וכאשר הוא שותה לוג הכל הביא למקום אחד, ושמה מה מתגלה, הכח של ה"אחד" שהמציאות של הכוס והמציאות של היין הם אחד - זה דברי סופרים שהם מתגלים בב"א, זה הז' מצות דרבנן, הג' והד' שמצטרפים גם יחד בשלימות, זו שלימות ההארה.

לעתיד לבוא כשדוד המלך ישתה מהכוס, הכוס יהיה עצם מעצמיו, השתא הוא התנסה באותו כוס שהוא בת שבע, ולעת"ל שיהיה את אותו תיקון, "לי נאה לברך", כמו שנתבאר, הוא ישתה מאותו כוס שהיא ידא אריכתא דיליה.

ובלשון אחרת ובהירה, השתא כשהאדם נמצא במדרגה של פסח, יש את האדם, והוא אוכל מבחוץ, והוא שותה מבחוץ, הוא מקים את המצות, "לא ניתנו מצות אלא כדי לצרף בהם את הבריות", "וצרפתי כבור סיגין", ר"ת כוס, זהו "לא ניתנו מצות אלא כדי לצרף בהם את הבריות", אבל אחרי שיהיה את אותו צירוף, ומתגלה מהצירוף אותיות פרצוף, אז, מדרגת המצות לא יהיה שהם נמצאים מחוץ לאדם, אלא הם יהיו עצם מעצמיו של האדם, זה מדרגת הכוס.

הגילוי השלם הזה מתגלה אצל משה רבינו שהוא גואלם של ישראל מכח בתיה, "ותשלח את אמתה ותקחה" שנתרבה ידה אמות הרבה, נתגלה שהיד שלה מתארכת, אז הכוס הוא חלק ממציאות האדם כמציאות לעצמו, ושלימות ההארה של המצוה הראשונה שהצטוו ישראל "החודש הזה לכם ראש חדשים", שמתגלה בליל התקדש החג, היא לגלות את הפנימיות של המצוה, לא רק "וצרפתי כבור סיגין", אלא שהמצות יהיו עצם מעצמיו של מציאות האדם, השתא מתגלה בקומת אדם כוס, זהו במקום הקיבה בית הכוסות, יש שם שתי כוסות והם נבדלים אחד מהשני, אבל לעת"ל הכוס יהיה עצם מעצמיו של אדם, זהו ההבחנה ה' הוא האלוקים, הכ"ו שבכוס - הוי"ה, הוא ה"אלקים" - גימטריא כוס, וכשיתגלה שם הוי"ה ושם אלוקים בשלימות זו שלימות הארת הכוס, וזה תמצית ההארה שעולה מליל הסדר, שכל יחיד ויחיד מעיד ממעמקי נפשו בסיפא של ליל הסדר ה' הוא האלקים, אלקים הוא הוי"ה. שיהיה יום טוב כשר ושמח לכולם.

שיעורי מורנו הרב שליט"א מופיעים ב"קול הלשון"

ישראל 073.295.1245 | USA 718.521.5231

לברורים בנושאי "בלבי משכן אבנה"

ניתן לפנות לנייד 052.763.8588

או לדוא"ל:

info@bilvavi.net

שאלות בכל תחומי החיים בכלל והכרת הנפש בפרט
יתקבלו בברכה במערכת השו"ת ויועברו למורנו הרב שליט"א

הכתובת לשליחת שאלות:

rav@bilvavi.net